

Швейцарсько-український проект

DESPRO

Підтримка децентралізації в Україні

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

skat Swiss Resource Centre and
Consultancies for Development

РОЗРОБКА ГАЛУЗЕВИХ СТРАТЕГІЙ ТА ПРОГРАМ ВОДОПОСТАЧАННЯ, ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТА САНІТАРІЇ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК

ВЯЧЕСЛАВ КОЗАК
ОЛЕНА КОЗЛЮК

КИЇВ 2019

УДК 352.078:628.1/.6(072)
К59

Уміщені у виданні інформація та матеріали є вільними для копіювання, перевидання та поширення по всій території України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо за такого копіювання, перевидання й поширення обов'язковим є наявність посилання на авторів і суб'єкт майнового права на цю інформацію та розробки.

Висловлені у цій роботі погляди належать авторам і можуть не відображати офіційну позицію швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO.

Авторський колектив:

В. І. Козак, експерт з питань публічних послуг швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO, кандидат наук з державного управління

О. О. Козлюк, консультант зі стратегічного планування та програмування швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO

К59 Розробка галузевих стратегій та програм водопостачання, водовідведення та санітарії в об'єднаних територіальних громадах: методичний посібник /В. І. Козак, О. О. Козлюк. – К. : DESPRO, 2019. – 62 с.
ISBN 978-617-7523-41-2

У посібнику представлено загальні підходи зі стратегічного планування та методологію щодо підготовки галузевих стратегій і програм у сфері питного водопостачання та санітарії, яку можуть використовувати представники об'єднаних територіальних громад під час підготовки проектів розвитку і модернізації систем питного водопостачання та водовідведення.

Методичні рекомендації підготовлено на основі досвіду розробки та реалізації місцевих програм із модернізації, оптимізації та розвитку системи питного водопостачання в Івано-Франківській, Сумській, Дніпропетровській, Полтавській та Луганській областях під час реалізації II-ї, III-ї та IV-ї фази проекту «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO.

Видання здійснено у межах реалізації Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO, що фінансується Швейцарською Конфедерацією через Швейцарську агенцію розвитку та співробітництва (SDC) та впроваджується Швейцарським Центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	7
1.1. Загальні підходи до розробки стратегій і програм розвитку	7
1.2. Організація процесу розробки галузевих стратегій розвитку	9
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ СТРАТЕГІЇ ВОДОПОСТАЧАННЯ, ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	12
2.1. Аналіз ситуації щодо наявної системи водопостачання та санітарії, а також забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води	12
2.2. Опис сценаріїв розвитку системи водопостачання та санітарії об'єднаної територіальної громади	13
2.3. Визначення стратегічних напрямів і цілей розвитку системи водопостачання та санітарії, результативних показників	15
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ	21
Додаток 1. Форма плану організації діяльності щодо розробки стратегії водопостачання та санітарії об'єднаній територіальній громаді відповідно до методичних рекомендацій проекту DESPRO	32
Додаток 2. Аплікаційні форми до підготовки аналітичної частини галузевої стратегії водопостачання, водовідведення та санітарії об'єднаної територіальної громади	35
Додаток 3. Порядок вивчення громадської думки щодо розвитку централізованого водопостачання та санітарії в населених пунктах об'єднаної територіальної громади	53
Додаток 4. Рекомендації щодо підготовки аналітичних звітів і програм	59

ВСТУП

Чиста та доступна вода залишається невід'ємною частиною життєдіяльності людини. Недостатня її кількість та погана якість, а також нерівноцінний доступ до неї створюють загрози для існування не тільки окремої людини, але й соціуму в цілому. Саме на цьому наголошують Цілі у сфері сталого розвитку людства до 2030 р., визначаючи, що одним з найбільш ефективних інструментів для зміцнення здоров'я і скорочення масштабів зuboжіння людства є забезпечення доступу до безпечного водопостачання.

Світовий досвід свідчить, що переваги доступу до якісної безпечної води можуть бути повністю реалізовані тільки тоді, коли також наявний доступ до покращеної санітарії. Той факт, що санітарія – це предмет спеціальних Цілей у сфері сталого розвитку людства до 2030 р., є свідченням її засадничої ролі в галузі суспільної охорони здоров'я, а отже, в майбутньому – сталого розвитку.

Для досягнення стійкого доступу до якісної безпечної води та санітарії потрібна взаємодія на всіх рівнях, починаючи від локального впровадження більш ефективних технологій водопостачання та водовідведення та забезпечення належної регуляторної бази. Особливо важливо підвищити рівень обізнаності про механізми водопостачання та водовідведення, проблеми водокористування. Водночас підвищити ефективність водокористування можна через розвиток інноваційних технологій у сфері забору вод і відведення стоків, а також збільшення частки повторно використовуваної води і якості її обробки не тільки для питних, а й технологічних і сільськогосподарських потреб. При цьому важливу роль відіграє економічна доступність нових технологій для всіх верств населення.

Сучасна політика регіонального розвитку націлена на створення гідних умов життя та забезпечення рівного доступу до соціально важливих послуг як для міського, так і сільського населення. На національному рівні вже сформовано законодавчу базу щодо державної політики у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення. Чинним є Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», що гарантує забезпечення кожної людини питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів питного водопостачання залежно від району та умов проживання; державної підтримки, регулювання та нагляду у сфері питного водопостачання і водовідведення; здійснення заходів організаційного, науково-технічного, санітарно-епідеміологічного, природоохоронного, економічного, правового характеру щодо поліпшення якості питної води, розвитку питного водопостачання, охорони джерел і систем питного водопостачання, відновлення запасів питної води; додержання державних стандартів у сфері питної води та питного водопостачання; задоволення потреб населення у питній воді шляхом пріоритетного розвитку систем централізованого питного водопостачання та водовідведення; дотримання екологічних вимог та санітарного законодавства під час проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації систем питного водопостачання та централізованого водовідведення; здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення; встановлення екологічної броні питного водопостачання тощо.

Сферу питної води, питного водопостачання та санітарії також регулюють і Водний кодекс України, Кодекс України про надра, закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Окремо для покращення стану в сфері водопостачання та водовідведення було прийнято загальнодержавну

цільову програму «Питна вода України» на 2006–2020 рр., що затверджена Законом України від 20 жовтня 2011 р. № 3933-VI. Однак внаслідок обмеженості бюджетного фінансування, відсутності взаємоузгодженості та оцінки впливу між різними галузевими програмами, фокусації (концентрації) на найбільш проблемних територіях такі програми виконуються лише на 20–50 % та суттєво не покращують ситуацію із водопостачанням і санітарією в сільській місцевості. Тому в сучасних умовах фінансової й організаційної спроможності об'єднаних територіальних громад і формування місцевих бюджетів забезпечити населення доступом до якісного водопостачання та санітарії можливо тільки спільними зусиллями, об'єднуючи ресурси різних організацій та установ, залучаючи мешканців до активної участі у вирішенні проблем та покращенні якості життя.

Виходячи з наведеного, розробка окремої місцевої стратегії водопостачання та санітарії забезпечить можливість комплексно підійти до розв'язання проблем щодо забезпечення сільського населення якісною питною водою, опрацювати конкретні механізми забезпечення санітарних норм, поліпшити якість обслуговування населення та розробити заходи щодо оптимізації та розвитку наявної системи водопостачання та водовідведення.

Галузева стратегія водопостачання, водовідведення та санітарії є аналітичним документом, який надає можливість показати наявність природних, економічних та інституційних передумов щодо забезпечення мешканців об'єднаних територіальних громад доступом до якісного питного водопостачання та санітарії із урахуванням реальних потреб та можливостей громади реалізовувати проекти із будівництва мереж та у подальшому обслуговувати системи питного водопостачання та водовідведення, забезпечувати належні умови санітарії. Стратегія розвитку водопостачання та санітарії водночас має стати додатковим компонентом Стратегії розвитку відповідної об'єднаної територіальної громади.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ:

ВНС – водопровідна насосна станція

ДП – державне підприємство

ЗУ – закон України

ЖКХ – житлово-комунальне господарство

КП – комунальне підприємство

КЗ – комунальний заклад

ПНС – підвищувальна насосна станція

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України

ОДА – обласна державна адміністрація

ОК – обслуговуючий кооператив

ОЛЦ – обласний лабораторний центр

ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

ОСН – органи самоорганізації населення

ОТГ – об'єднана територіальна громада

ПП – приватний підприємець

ПКД – проектно-кошторисна документація

РДА – районна державна адміністрація

РЧВ – резервуар питної води

СПД – суб'єкти підприємницької діяльності

РОЗДІЛ 1.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1. ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЙ І ПРОГРАМ РОЗВИТКУ

З реформуванням місцевого самоврядування та впровадженням адміністративно-територіальної реформи, громадам надано більш розширені повноваження стосовно розпорядження власними ресурсами та майном, але з тим покладено і більшу відповідальність щодо прийняття рішень у сфері місцевого розвитку та забезпечення населення гідними умовами життя.

Базовою послугою для нормальної життєдіяльності людини є доступ до якісної питної води, проте, щоб обрати найбільш оптимальне економічно обґрунтоване рішення, необхідно ще на етапі планування комплексно підійти до розв'язання цієї проблеми: виявити природні, соціально-демографічні, економічні та інституційні можливості об'єднаних територіальних громад реалізовувати проекти із централізованого водопостачання та підтримувати у належному стані джерела питної води.

З метою запровадження ефективної системи планування й використання місцевих ресурсів, врахування потреб та інтересів мешканців усіх населених пунктів, які ввійшли до складу об'єднаної громади, перед розробкою проектно-кошторисної документації на будівництво/реконструкцію мереж централізованого водопостачання в тих чи інших населених пунктах бажано мати відповіді на наступні питання:

- Чи добре населення громади забезпечено водними ресурсами першого водоносного горизонту?
- Чи якість питної води з криниць (колодязів, каптажів) відповідає державним нормам за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками? Чи існує тенденція до погіршення ситуації?
- Чи населення громади задоволене якістю та доступністю води у власних криницях/свердловинах?
- Чи населення вважає за доцільне розвивати та/або здійснювати модернізацію систем водопостачання та водовідведення?
- Чи впливає діяльність сільськогосподарських підприємств на якість води перших водоносних горизонтів?
- Чи впливає видобувна діяльність (якщо така є) на якість та доступність води перших водоносних горизонтів?
- Чи всі заклади соціальної сфери забезпечені доступом до якісної питної води? Чи існує в них система водовідведення?
- Чи обслуговується система централізованого водопостачання та водовідведення (якщо така є) спеціалізованою організацією/підприємством? Чи має вона затверджені тарифи, ліцензії та відповідні дозволи? Чи економічно ефективно організовано господарську діяльність?
- Чи є перспективи до розвитку громади? Чи є приріст за демографічними показникам? В якому стані житловий фонд?
- Чи є потреби у суб'єктів господарювання у розширеному доступі до води? А до збирання та очищення стічних вод?

Якщо у керівництва новоутвореної громади немає однозначних відповідей на вищезазначені питання, то до здійснення передпроектних робіт доцільно розробити стратегію у сфері водопостачання та санітарії, щоб системно побачити, яким чином ті чи інші управлінські рішення впливатимуть на загальний розвиток об'єднаної громади, і обрати найбільш оптимальні варіанти як з фінансової та технічної, так і з організаційно-управлінської точок зору.

Варто зауважити, що у документах стратегічного характеру зазначаються майбутні сфери розвитку території, описується діапазон цілей, який дає змогу забезпечити синергетичність та комплексність їх реалізації з урахуванням різних можливих сценаріїв розвитку. А в місцевих програмах вже деталізуються один чи декілька напрямів розвитку через реалізацію конкретних завдань, заходів із зазначенням необхідних для цього ресурсів та відповідальних виконавців.

СТРАТЕГУВАННЯ	ПРОГРАМУВАННЯ
<ul style="list-style-type: none"> • Ґрунтовний аналіз ситуації • Визначення напрямів та цілей розвитку • Врахування альтернативних можливостей та сценаріїв розвитку • Заохочення інновацій • Синергичний ефект • Довгостроковість • Різні джерела фінансування 	<ul style="list-style-type: none"> • Акцент на вирішенні проблем • Конкретизація механізмів досягнення цілей • Деталізація завдань, заходів та обсягів ресурсів • Базування на існуючих ідеях і трендах • Середньостроковість • Орієнтація на бюджетне фінансування

Рис. 1.1. Ключові відмінності між розробкою стратегій та програм розвитку

Кількість, тематика та ємність місцевих програм залежатиме від зручності подальшого управління реалізацією їх та здійсненням моніторингу за їх виконанням. Зазвичай місцеві програми розробляються терміном на 2–4 роки. Склад відповідальних виконавців визначається в середньому 3–4 особами. Програми містять до п'яти завдань та від трьох до семи заходів по кожному завданню. При цьому перелік та деталізація заходів має бути такою, щоб у найближчий рік реалізації не вносити суттєві зміни до програми.

Для ефективної реалізації стратегії у сфері питного водопостачання та санітарії на місцевому рівні варто розробити наступні окремі програми (надано робочі назви програм, які, за необхідності, можна об'єднати в одну програму):

- програма із модернізації та розвитку системи питного водопостачання;
- програма розвитку системи водовідведення;
- програма енергозбереження на об'єктах комунальної власності;
- програма забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов проживання у громаді;
- програма розвитку та підтримки комунальних підприємств громади;
- програма охорони та збереження водних ресурсів громади.

Ключовою особливістю програмних документів у сфері розвитку питного водопостачання є те, що вони розробляються з точки зору задоволення потреб населення як кінцевого споживача послуг. Плануючи діяльність з будівництва/реконструкції мереж централізованого водопостачання чи оновлення обладнання на насосних станціях, необхідно, насамперед, розуміти скільки мешканців буде мати від цього зиск, а в же потім розраховувати та зазначати технічні показники розвитку системи. До розробки програм розвитку систем водовідведення

(централізованих або індивідуальних) можна підходити з точки зору зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та приведення наявної системи у відповідність до вимог національного законодавства.

З метою забезпечення комплексності стратегія розвитку питного водопостачання та санітарії територіальної громади має бути узгоджена зі стратегічними документами вищих рівнів, у т. ч. з національною водною стратегією (знаходиться у процесі розробки), обласною стратегією соціально-економічного розвитку та чинними державними та обласними цільовими програмами.

1.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ ГАЛУЗЕВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Розробка стратегій розвитку громади має базуватися на партнерсько-експертній моделі підготовки документів стратегічного характеру, тобто до процесу стратегічного планування мають бути залучені як представники місцевої спільноти (органів влади, неурядових організацій, комунальних установ тощо), так і зовнішні фахівці (експерти), які зможуть направити та аргументовано скорегувати бачення щодо можливих шляхів досягнення тих чи інших цілей.

Якщо очікується, що стратегія громади буде підтримуватися зовнішніми партнерами, у т. ч. міжнародними організаціями, то під час організації процесу її розробки необхідно дотримуватися наступних базових принципів стратегічного планування:

1) принцип «партнерства»

- залучення всіх зацікавлених сторін до процесу розробки стратегії;

2) принцип «реалістичності»;

- реалізація операційних завдань повинна бути заснована на реально наявних ресурсах, можливостях та повноваженнях громади;

3) принцип «прозорості процесу»

- відкритість та прозорість обговорення результатів роботи, а також забезпечення максимально ефективної співпраці зі ЗМІ у процесі як підготовки, так і реалізації стратегії.

РОЗРОБКУ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МОЖНА ОРГАНІЗУВАТИ У НАСТУПНІ ЕТАПИ.

Етап 1. «Попереднє планування»

Прийняття рішення щодо характеру та форми документа, який доцільно розробляти для потреб територіальної громади, створення відповідної робочої групи та затвердження плану діяльності.

У додатку 1 представлено покроковий план діяльності для організації всього процесу розробки галузевої стратегії та рекомендації щодо складу робочої групи.

Етап 2. «Діагностика наявної ситуації»

У рамках виконання аналітичного компонента необхідно зібрати та узагальнити статистичну та оперативну інформацію про стан системи централізованого водопостачання та водовідведення в розрізі всіх населених пунктів, впливу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, суб'єктів підприємництва та особистих господарств на якість води у перших водоносних горизонтах, визначення популяційного еквівалента населених пунктів громади, уразливих та менш уразливих зон з точки зору навантаження на природне середовище, а також

економічного та соціального розвитку об'єднаної територіальної громади.

З метою визначення реальних потреб мешканців об'єднаної громади у розвитку централізованого/децентралізованого водопостачання, ставлення до розвитку централізованих систем водовідведення, спроможності громади реалізовувати проекти з будівництва нових систем централізованого водопостачання, необхідно організувати та провести опитування громадської думки в кожному населеному пункті об'єднаної територіальної громади. За результатами опитування домогосподарств можна буде визначити ті населені пункти, де відповідно до потреб та впливу на загальний соціально-економічний розвиток необхідно розвивати систему водопостачання централізованим засобом.

Аплікаційні форми та рекомендації щодо збору інформації, підготовки аналітичного звіту та проведення опитування домогосподарств надано у додатках 2, 3, 4.

Етап 3. «Аналіз альтернативних сценаріїв розвитку»

Сценарії забезпечення населення доступом до якісного водопостачання та санітарії мають бути описані з точки зору різних технологічно-організаційних та фінансових підходів у вирішенні проблеми доступу населення до якісної питної води. На рівні об'єднаної громади необхідно визначитись та обрати сценарій/модель розвитку щодо того, як найбільш доцільно організувати систему водопостачання та водовідведення з технічної, економічної та політичної точок зору.

Етап 4. «Визначення стратегічних пріоритетів та цілей розвитку, результативних показників»

Узагальнення та аналіз інформації, яка буде отримана під час виконання попередніх етапів, забезпечать можливість дати обґрунтовану відповідь на ключові питання розвитку об'єднаної територіальної громади і визначити стратегічні пріоритети та цілі, зокрема з наступних питань: розвиток системи питного водопостачання, налагодження ефективного управління, забезпечення санітарного та екологічного благополуччя та стимулювання економічного розвитку. Окрім визначення стратегічних та операційних цілей, важливо сформулювати перелік показників, за якими можна було б вимірювати результативність їх досягнення.

Перед тим, як переходити на рівень програмування та підготовки конкретних проектів розвитку (будівництва мереж), важливо, щоб отримані результати аналізу та опитувань громадської думки були представлені та обговорені з членами громади, а пріоритети розвитку були визначені спільними зусиллями, так як надалі це дасть змогу сконцентруватися на вирішенні конкретних проблем, пришвидшити реалізацію проектів та забезпечить сталість результатів у майбутньому.

Етап 5. «Розробка місцевих програм та проектів розвитку»

Залежно від масштабу та характеру проблемної ситуації, фінансових та організаційних можливостей щодо її вирішення, органи місцевого самоврядування та виконавчої влади можуть підготувати програмний документ у вигляді:

- окремої цільової програми¹;
- внесення доповнень до чинних цільових програм;
- окремого проекту (проектів) до операційного плану реалізації Стратегії регіонального розвитку області².

¹Відп. до Закону України «Про державні цільові програми» № 1621-IV від 18 березня 2004 р.

Цільові програми готуються відповідно до основних принципів розроблення державних цільових програм, зазначених у Законі України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV «Про державні цільові програми», та згідно з «Методичними рекомендаціями щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання», затверджені наказом Міністерства економіки України від 04.12.2006 № 367. Включення окремого проекту (інвестиційна програма) до операційного плану реалізації Стратегії регіонального розвитку області забезпечить можливість взяти участь у конкурсі на отримання фінансування з державного фонду регіонального розвитку³.

У розділі 3 надано методичні рекомендації щодо порядку підготовки цільових програм у сфері розвитку питного водопостачання відповідно до розроблення державних цільових програм, зазначених у Законі України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV «Про державні цільові програми», та згідно з «Методичними рекомендаціями щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання», затверджені наказом Міністерства економіки України від 04.12.2006 № 367.

² Відп. до Закону України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 5 лютого 2015 р.

³ Більше інформації про діяльність Фонду за посиланням: <http://dfrr.minregion.gov.ua/>

РОЗДІЛ 2.

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ СТРАТЕГІЇ ВОДОПОСТАЧАННЯ, ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ ЩОДО НАЯВНОЇ СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ, А ТАКОЖ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДОСТУПОМ ДО ЯКІСНОЇ (БЕЗПЕЧНОЇ) ПИТНОЇ ВОДИ

У рамках виконання аналітичного компонента необхідно зібрати та узагальнити статистичну та оперативну інформацію про стан системи централізованого водопостачання та водовідведення в розрізі всіх населених пунктів, впливу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, суб'єктів підприємництва та особистих господарств на якість води у перших водонесних горизонтах, визначення популяційного еквівалента населених пунктів громади, уразливих та менш уразливих зон з точки зору навантаження на природне середовище, а також економічного та соціального розвитку об'єднаної територіальної громади.

Аналітичну частину стратегії розвитку питного водопостачання та санітарії об'єднаної територіальної громади необхідно підготувати з конкретизацією даних за наступними розділами:

1. Загальна характеристика об'єднаної територіальної громади
2. Населення, демографічні та соціальні характеристики
3. Соціальна інфраструктура та бюджетні установи
4. Економічний розвиток
5. Житловий фонд та надання житлово-комунальних послуг
6. Діяльність підприємств, що надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Також, окрім збору статистичних даних, для більш ретельного вивчення ситуації необхідно організувати опитування:

- керівників закладів соціальної сфери та громадського призначення щодо забезпечення закладів засобами водопостачання та водовідведення;
- керівників сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств щодо наявних систем водопостачання, які використовуються для господарської діяльності;
- домогосподарств кожного населеного пункту об'єднаної територіальної громади.

У додатку 2 надано апікаційні форми для збору статистичної та оперативної інформації, рекомендації щодо її представлення та джерел даних.

У додатку 3 надано опитувальний лист та описано процес організації вивчення громадської думки з метою визначення потреб мешканців об'єднаної громади у розвитку централізованого водопостачання.

2.2. ОПИС СЦЕНАРІЇВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

У галузевих стратегіях розвитку, виконання яких передбачає реалізацію багатьох інфраструктурних проектів упродовж декількох років, окрім ґрунтового аналізу наявної ситуації, необхідно враховувати вплив зовнішнього оточення та можливих позитивних чи негативних наслідків від прийняття різних альтернативних управлінських рішень. Тому перед визначенням стратегічних пріоритетів та цілей розвитку необхідно сформулювати декілька можливих сценаріїв розвитку ситуації із зазначенням переваг та недоліків від реалізації кожного з них.

Зокрема, під час розробки стратегії у сфері розвитку питного водопостачання в об'єднаній громаді можна розглянути наступні сценарії розвитку:

- створення єдиної централізованої чи децентралізованої системи водопостачання на всій території ОТГ;
- використання ринкового або соціального підходу до тарифоутворення.

Сценарій «єдиної централізованої системи водопостачання» передбачає:

- створення єдиної, технічно збалансованої системи, яка має максимально можливо охоплювати населені пункти, які входять до складу ОТГ⁴;
- визначення єдиного надавача послуг, який буде відповідальний за надання якісних послуг із централізованого водопостачання по всім населеним пунктами об'єднаної громади, з єдиними умовами вартості їх надання (єдиний тариф для всіх мешканців ОТГ).

Можливі наслідки реалізації сценарію:

- a. збільшення вартості послуг (тарифу) для мешканців окремих населених пунктів;
- b. збільшення потреби у капітальних інвестиціях та загальної вартості реалізації стратегії, так як необхідно планувати розвиток джерел водопостачання (свердловин) в окремих населених пунктах або там, де технічно це неможливо здійснити, – планувати будівництво магістральних водогонів між окремими населеними пунктами;
- c. сценарій «єдиного надавача» послуг питного водопостачання на території ОТГ зумовить збільшення кількості абонентської бази та дасть змогу оптимізувати діяльність по роботі з абонентами, збільшити обсяг надходжень від наданих послуг, сформувати фінансовий ресурс для здійснення модернізації та капітальних інвестицій у розвиток системи, знизити фінансове навантаження на тариф на утримання управлінського та адміністративного персоналу, забезпечити соціальну справедливість щодо вартості послуг (тарифу) для всіх мешканців ОТГ.

Сценарій «децентралізованої системи надання послуг» передбачає залишення системи у тому вигляді, якою вона була до добровільного об'єднання в одну територіальну громаду як з технічної, так і з організаційної точки зору. Тобто в населених пунктах залишаються локальні оператори водопостачання та різні умови доступності населення до послуг водопостачання та водовідведення, різна вартість їх надання.

⁴ Коментар: для сільських територій із великою кількістю малозаселених населених пунктів досягнути 100 % охоплення населення централізованим водопостачанням з управлінської точки зору - не доцільно, а з фінансової - маловірогідно

Можливі наслідки реалізації сценарію:

- a. у процесі реалізації проектів із будівництва нових/реконструкції чинних мереж водопостачання в окремих населених пунктах можливе збільшення власного внеску населення на капітальні вкладення та на підтримку системи у належному технічному стані;
- b. у разі надання послуг окремими обслуговуваними кооперативами (або ФОП) населення не зможе оформити субсидії, а місцева влада – надати дотацію з місцевого бюджету;
- c. якщо послуги із централізованого водопостачання населенню надає неспеціалізована організація (підприємство питного водопостачання), то варто очікувати:
 - адміністративні штрафи за ведення ліцензованого виду діяльності без дозвільних документів та за недотримання вимог санітарного законодавства;
 - відсутність гарантованих ресурсів (фінансових, технічних, людських) для підтримки у належному стані системи водопостачання;
 - покладення відповідальності за спалахи захворювань, які виникли внаслідок недотримання вимог санітарного законодавства, на місцеву владу.

Сценарій «ринкового підходу до тарифоутворення» передбачає надання послуг із централізованого водопостачання по ціні, яка дорівнює її реальній собівартості та закладає норму прибутковості підприємства.

Можливі наслідки від реалізації сценарію:

- a. збільшення вартості послуг для мешканців ОТГ;
- b. отримання фінансових ресурсів для розвитку підприємства, оновлення та модернізації системи.

Сценарій «соціального підходу до тарифоутворення» передбачає надання послуг із централізованого водопостачання по ціні, яка нижче реальної собівартості. У цьому випадку різниця між реальною собівартістю та вартістю послуги, яку фактично сплачує населення, має покриватися за рахунок інших джерел, у т. ч. дотації з місцевого бюджету, перехресне субсидювання, доходи від інших видів діяльності тощо.

Можливі наслідки реалізації сценарію:

- c. населення сплачує за послуги централізованого водопостачання по низькій, доступній ціні;
- d. різниця між реальною собівартістю та надходженнями від реалізації послуг покривається із власних ресурсів громади, яку можна було б направити на реалізацію інших соціально та екологічно важливих місцевих програм;
- e. постійне надання дотацій з місцевого бюджету не стимулює керівництво підприємства до оптимізації його діяльності та скорочення витрат;
- f. при суттєвому збільшенні тарифу для «інших споживачів» є ризик погіршення інвестиційної привабливості території за критерієм «місцеві умови ведення бізнесу»;
- g. при диверсифікації діяльності підприємства (тобто запровадженні нових видів бізнесу) нові напрями можуть відволікти ключові ресурси підприємства, і якісне надання основних послуг/виконання робіт буде під загрозою.

2.3. ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ І ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ, РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ

Узагальнення та аналіз інформації, яка буде отримана під час виконання попередніх етапів, дасть змогу визначити стратегічні цілі за ключовими напрямками розвитку територіальної громади щодо розвитку системи питного водопостачання, налагодження ефективного управління, забезпечення санітарного й екологічного благополуччя та стимулювання економічного розвитку.

I. Розвиток системи питного водопостачання

Залежно від того, на скільки гострою у громаді є проблема із доступом населення до якісної питної води, напрям «розвиток системи питного водопостачання» можна розкрити наступним чином.

а) «Забезпечення населення доступом до питної води»

Зазначена ціль буде актуальною, насамперед, для тих громад, де здійснюється підвіз питної води населенню та відчувається різке зниження доступу до води першого водного горизонту. Необхідно зазначити, в яких громадах здійснюється підвіз води, скільки населення (або домогосподарств) мають обмежене водопостачання, та вказати основні причини неможливості користуватися традиційними джерелами питної води (криницями), щоб визначити: ця проблема має тимчасовий чи постійний характер.

б) «Забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води»

За результатами аналізу проб води із громадських криниць щодо перевищення показників ГДК (гранично допустимої концентрації) за мікробіологічними, санітарно-хімічними та радіологічними показниками можна буде визначити, чи актуальна ця ціль для населених пунктів ОТГ. Якщо є суттєві відхилення, а тенденція до погіршення ситуації з питним водопостачанням зберігається впродовж багатьох років, то необхідно більш ретельно вивчити причини погіршення якості води в перших водоносних горизонтах і зазначити, які є шляхи поліпшення ситуації та вирішення проблеми.

Причинами погіршення якості води у населення можуть бути: зміни у геологічній структурі (наприклад, із-за введення видобувної діяльності), «спадок» від минулої діяльності сільськогосподарських підприємств (наприклад, розміщення складів з добривами без створення відповідних захисних споруд), інтенсивне ведення господарства у приватних домогосподарствах без належно облаштованих систем водовідведення тощо.

Також показовими будуть дані опитування домогосподарств щодо задоволеності якістю питної води, яку вони вже споживають, готовності співфінансувати частину витрат на будівництво нових мереж (водогонів), а також ставлення до розвитку та/або модернізації систем водовідведення.

Проблеми, які будуть зазначені відповідно до попередніх двох пунктів, мають дати обґрунтування для подальшого планування діяльності щодо будівництва нових водопровідних мереж в обраних громадах (або окремих мікрорайонах міста), обліку джерел питного водопостачання, облаштування санітарних зон на водозаборах і здійснення інших інформаційних заходів щодо підтримки якості води в перших водоносних горизонтах.

с) «Забезпечення населення доступом до регульованого питного водопостачання»

Окрім доступної та якісної (безпечної) води, населення має отримувати її цілодобово (принцип 24/7). Забезпечення такого режиму водопостачання залежить від технічного стану системи та наявності резервних засобів її подачі. Якщо є проблеми з цим, то необхідно виявити основні причини обмеження водопостачання у громаді. Такими причинами можуть бути: недостатній видобуток води, аварійні ситуації на насосних станціях, відсутність резервного обладнання, пориви на магістральних та розподільчих водогонях внаслідок поганого стану (зношеності) мереж чи підвищення тиску подачі води (гідроударів) тощо. За результатами аналізу причин та наслідків для населення та закладів критичної інфраструктури (тобто як часто та наскільки довго відбувається відключення абонентів від питного водопостачання) можна буде спланувати діяльність щодо заміни зношених та аварійних мереж, будівництва резервуарів питної води (РЧВ), оновлення обладнання на насосних станціях місцевого оператора водопостачання.

II. Ефективне управління системою централізованого водопостачання та водовідведення

Цей напрям можна розкрити після аналізу того, яким чином здійснюється діяльність по видобутку, транспортуванню та розподіленню питної води у громаді, збору та очищенню стічних вод, а також як організована робота з абонентами. Виявити, чи є проблеми з підтримкою у належному стані наявної системи централізованого водопостачання та водовідведення для продовження надання послуг населенню та іншим споживачам за доступною ціною (тарифом) відповідно до вимог санітарного законодавства.

Варто зазначити, що під час аналізу діяльності надавачів послуг може бути виявлено проблеми, які безпосередньо залежать від організації господарської діяльності підприємства, зокрема з наступних питань:

- управління фінансами (наявність боргів перед бюджетами всіх рівнів та іншими постачальниками, відповідність виставлених рахунків реальним об'ємам споживання тощо);
- управління персоналом (чи не має «перекосу» між управлінськими, допоміжними та технічними спеціалістами);
- управління майном/основними засобами (чи все обладнання, водопровідні та каналізаційні мережі відповідним чином ідентифіковано та обліковано відповідно до стандартів бухгалтерського обліку та технічних регламентів);
- забезпечення виробничого контролю якості питної води та стічних вод (чи є необхідність відкривати хіміко-бактеріологічні лабораторії з контролю за якістю питної води та стічних вод);
- робота з абонентами (інформування населення, встановлення приладів обліку води тощо)

На основі аналізу собівартості тарифів із централізованого водопостачання та водовідведення необхідно визначити найбільш «емні» її складові та вказати, чи є можливість їх знизити (чи хоча б стабілізувати) шляхом оптимізації системи управління та технічної модернізації, скорочення витрат на підтримку мереж у належному стані (ліквідацію поривів), фізичних втрат води, виявлення та ліквідації несанкціонованих підключень до системи водопостачання (крадіжок).

Проблеми, які будуть вказані у цьому пункті, мають обґрунтувати діяльність щодо енергозбереження, проведення технічної та бухгалтерської інвентаризації, комп'ютеризації та придбання спеціалізованого програмного забезпечення тощо (у тому разі, якщо оператор водопостачання (водовідведення) є комунальним підприємством громади).

III. Санітарне та екологічне благополуччя/безпека громади

З метою дотримання вимог національного санітарного та екологічного законодавства громаді необхідно організувати та спланувати діяльність щодо:

- облаштування зон санітарної охорони водних об'єктів;
- забезпечення контролю якості води в джерелах питного водопостачання;
- впровадження систем централізованого водовідведення або індивідуальних систем, які забезпечуватимуть захист навколишнього природного середовища відповідно до державних нормативів;
- реконструкції та модернізації очисних споруд.

З метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов у закладах соціальної сфери можна також запланувати діяльність щодо під'єднання закладів до мереж централізованого водопостачання, встановлення станцій доочищення питної води, реконструкції внутрішнього та зовнішнього водопроводу та каналізації, прибудови та облаштування внутрішніх санітарних вузлів тощо.

IV. Економічний розвиток

Необхідно зазначити, чи є можливість надавати послуги із водопостачання та водовідведення іншим суб'єктам господарювання (підприємствам, фермерським господарствам) внаслідок розширення систем водопостачання та водовідведення, будівництва/облаштування нових джерел водопостачання (свердловин) та станцій очищення стічних вод; чи сприятиме під'єднання нових споживачів прибутковості/стабілізації фінансового становища оператора водопостачання, зменшенню собівартості послуг для населення та створенню додаткових робочих місць у громаді.

У таблиці 2.1 наведено перелік стратегічних цілей та їх функціональні критерії у сфері розвитку питного водопостачання та санітарії залежно від місцевих проблем та умов розвитку.

Результативні показники

Після визначення стратегічних та операційних цілей важливо сформулювати перелік показників, за якими можна було б вимірювати результативність їх досягнення.

Показники результативності мають охоплювати щонайменше наступні сфери діяльності:

- щодо дотримання вимог санітарно-екологічного законодавства (наприклад, ліцензування діяльності відповідно до вимог чинного законодавства, відповідність державним стандартам якості питної води, скидання стічних вод, облаштування зон санітарної охорони водних об'єктів тощо);
- щодо рівня обслуговування абонентів (наприклад, режим подачі питної води, встановлення приладів обліку споживання води, інформування населення про якість води, час реагування на виклик бригади АВР тощо);
- щодо операційної ефективності діяльності підприємства (наприклад, розмір тарифу, рівень комерційних і технологічних втрат води тощо).

Для можливості здійснення моніторингу щодо ефективності досягнення задекларованих у стратегічних документах цілей важливо визначити перелік показників, які можна періодично вимірювати впродовж багатьох років, а також зазначити джерела даних та відповідальних

виконавців (установ, організацій) щодо надання їх.

Для комунальних підприємств, що надають послуги із централізованого водопостачання та водовідведення, ці показники мають стати ключовим орієнтиром (так званий «Level of Service»/ Рівень обслуговування) для підготовки власних інвестиційних програм і бізнес-планів щодо розвитку підприємства.

Також доцільним є вимірювання успішності досягнення результатів стратегії через використання основних показників «Цілей сталого розвитку до 2030 року». У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна»⁵ щодо питного водопостачання та водовідведення встановлено глобальну ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови», а також визначені цільові завдання та показники (індикатори) для оцінки прогресу по їх досягненню.

Завдання 6.1. Забезпечити доступність безпечної питної води, будівництво та реконструкцію водозабірних споруд із застосуванням нових технологій та обладнання.

Індикатори:

- частка сільського населення, яке має доступ до безпечної питної води (у %);
- частка сільського населення, яке має доступ до економічно доступної питної води гарантованої якості (у %);
- частка міського населення, яке має доступ до безпечної питної води (у %);
- частка міського населення, яке має доступ до економічно доступної питної води гарантованої якості (у %);
- частка сільського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання (у %);
- частка міського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання (у %).

Завдання 6.2. Забезпечити доступність сучасних систем водовідведення, будівництво та реконструкцію водозабірних та каналізаційних очисних споруд із застосуванням новітніх технологій та обладнання.

Індикатори:

- частка сільського населення, яке має доступ до покращених умов санітарії (у %);
- частка міського населення, яке має доступ до централізованих систем водовідведення (у %).

Завдання 6.3. Зменшити обсяги скидання неочищених стічних вод, у першу чергу з використанням інноваційних технологій водоочищення на державному та індивідуальному рівнях.

Індикатори:

- обсяги скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти (у млн куб. м);
- частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів (у %)

⁵ Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [Електронний ресурс] // Представництво ООН в Україні. – К., 2017. – С. 10. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ В СФЕРІ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Таблиця 2.1

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ	ФУНКЦІОНАЛЬНІ КРИТЕРІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ
Забезпечення населення якісними та доступними послугами водопостачання	«Доступність питної води» «Якість питної води»	<ul style="list-style-type: none"> - громада недостатньо забезпечена водними ресурсами першого водоносного горизонту; - є населені пункти, де здійснюється підвіз води; - є населені пункти, де населення страждає від браку води з традиційних джерел водопостачання (криниць) - якість питної води з колодязів, свердловин, каптажів не відповідає державним нормам за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками, є тенденція до погіршення ситуації; - населення громади не задоволене якістю та доступністю води у власних криницях/свердловинах; - населення вважає за доцільне розвивати та/або здійснювати модернізацію системи водопостачання; - технічний стан системи не дає змоги забезпечувати цілодобову подачу якісної питної води своїм абонентам (низький тиск у мережі, постійні пориви, відсутність резервних схем тощо)
Поліпшення управління системою водопостачання та водовідведення	«Регульована подача води» 24/7 «Належне управління»	<ul style="list-style-type: none"> - наявна система централізованого водопостачання та водовідведення (мережі, свердловини, очисні споруди) знаходиться поза балансом жодної організації чи установи; - послуги з централізованого водопостачання надаються населенню без затверджених тарифів, суб'єкт господарської діяльності, що їх надає, не має ліценцію та спеціального дозволу на водокористування; - затверджені тарифи економічно не обгрунтовані, різниця/збитки покриваються за рахунок місцевого бюджету; - адміністративна діяльність (бухгалтерський облік, облік абонентів) здійснюється ручними засобами, без використання спеціалізованого програмного забезпечення; - низький рівень сплати за спожиті послуги, є випадки несанкціонованого розбору води - низький рівень охоплення джерел питного водопостачання (свердловин) та кінцевих споживачів (абонентів) технічними засобами обліку води (лічильниками); - необлаштованість пунктів прийому нечистот засобами обліку та аналізу
	«Технічна модернізація»	<ul style="list-style-type: none"> - наявні системи централізованого водопостачання та водовідведення перебувають у незадовільному технічному стані, відбуваються постійні пориви; - високі витрати на ліквідацію поривів; - високий рівень втрат води у мережах; - високі витрати енергоресурсів

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ	ФУНКЦІОНАЛЬНІ КРИТЕРІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ
Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя/безпеки громади	«Охорона джерел питного водопостачання»	<ul style="list-style-type: none"> - видобувна діяльність суб'єктів господарювання негативно впливає на якість та доступність води у водоносних горизонтах; - господарська діяльність сільськогосподарських підприємств, суб'єктів підприємницької діяльності та особистих господарств негативно впливає на якість води у перших водоносних горизонтах; - джерела питного водопостачання облаштовані без дотримання вимог санітарного законодавства - у громади є населені пункти, в яких показник популярційного еквіваленту навантаження органічними речовинами стічних вод перевищує нормативне значення; - у населених пунктах громади, в яких питна вода подається централізованим засобом, суттєво погіршилися показники якості води у перших водоносних горизонтах за мікробіологічними показниками; - наявна система централізованого водовідведення перебуває у незадовільному технічному стані, відбуваються постійні пориви на мережах; - очисні споруди не справляються з обсягами та якістю очищення стічних вод; - є загроза забруднення поверхневих джерел води та виникнення захворювань серед населення - більшість закладів соціальної сфери не забезпечено доступом до якісної питної води; - більшість закладів соціальної сфери не облаштовано внутрішніми санітарними вузлами, система водовідведення незадовільна
Стимулювання розвитку території	«Розширення системи»	<ul style="list-style-type: none"> - у населених пунктах громади стабільні демографічні показники та високі темпи індивідуального житлового будівництва; - населення згодне співфінансувати будівництво нових мереж; - є перспективи економічного розвитку громади, розвиток централізованого водопостачання сприятиме економічному зростанню

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ

З метою конкретизації діяльності щодо забезпечення мешканців якісною питною водою, оптимізації, модернізації та розвитку системи водопостачання, а також визначення обсягів та джерел фінансування запланованих заходів необхідно підготувати окремий програмний документ із модернізації та розвитку системи водопостачання об'єднаної територіальної громади.

Цільові програми готуються відповідно до основних положень розроблення державних цільових програм, зазначених у Законі України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV «Про державні цільові програми», та згідно з «Методичними рекомендаціями щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання», затверджені наказом Міністерства економіки України від 04.12.2006 № 367, з урахуванням наступних принципів планування на регіональному та місцевому рівні:

- *«дотримання повноважень»*: запланована діяльність має буди в межах власних повноважень органу влади та в контексті чинної державної політики;
- *«актуальність»*: запланована діяльність має ґрунтуватися на реальних проблемах або потребах цільової аудиторії, які можливо підтвердити статистичними та іншими офіційними даними;
- *«субсидіарність»*: до програми мають бути включені лише ті заходи, які можуть бути ефективно вирішені на місцевому рівні;
- *«сталість»*: до програми мають бути включені ті заходи, які будуть направлені на запровадження системних та інституційних змін у середньостроковій перспективі;
- *«взаємоузгодження»*: завдання та заходи нової програми не мають дублюватись в інших програмах, які вже були прийняті на місцевому рівні (краще внести зміни в інші чинні програми).

Цільова програма (далі – програма) – це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку регіону або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери регіону, реалізація яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету і є складовою щорічної програми соціально-економічного розвитку.

Розділи програми

0. Паспорт програми
 1. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма
 2. Визначення мети програми
 3. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми
 4. Перелік завдань і заходів програми та результативні показники
 5. Координація та контроль за ходом виконання програми
- Додатки: план заходів та показники оцінки виконання програми.

Особливості підготовки окремих розділів програми:

На основі визначених стратегічних пріоритетів та завдань розвитку, на програмному рівні мають бути конкретизовані наступні питання:

- *В яких населених пунктах ОТГ доцільно розвивати централізоване водопостачання шляхом нового будівництва?*
- *Які заходи необхідно здійснити для модернізації/ремонту чинної системи водопостачання?*
- *Які заходи необхідно здійснити для покращення управління та ведення господарської діяльності організації/підприємства з обслуговування системи централізованого водопостачання?*

1. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма

Розділ повинен містити чітко сформульоване визначення проблем та обов'язкове обґрунтування щодо зарахування їх до найважливіших для вирішення із залученням бюджетних коштів із використанням офіційних статистичних даних (із посиланням на джерела інформації), обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем, а також необхідності фінансування за рахунок коштів місцевого бюджету. Визначення проблем є основою для формулювання мети та всіх інших розділів програми.

У місцевих програмах із розвитку водопостачання/водовідведення на основі аналізу матеріалів, необхідно сформулювати і у стислій формі описати наявні проблеми громади щодо доступності та якості питної води у домогосподарствах населення, технічного та управлінського рівня обслуговування наявної системи водопостачання тощо.

2. Визначення мети програми

Мета – це декларація того, що потрібно досягнути, бажаний кінцевий результат, який пов'язаний з усуненням основних проблем і поліпшенням ситуації.

Зазвичай, мету формулюють одним реченням. У першій частині використовують дієслівний іменник («створення», «покращення», «розвиток», «поліпшення» тощо), а друга частина демонструє, яким чином пропонується це досягнути (використовують зв'язку «шляхом», «внаслідок», «за допомогою» та ін.).

Залежно від того, які проблеми були зазначені у попередньому розділі, мету програми із розвитку водопостачання можна сформулювати, наприклад, як:

- покращення системи водопостачання для сільського населення шляхом будівництва нових водогонів;
- модернізація та розширення системи водопостачання з метою покращення обслуговування та доступу населення громади до якісної питної води;
- модернізація та розширення системи водопостачання для забезпечення населення доступом до якісної питної води за доступною ціною.

3. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми

У цьому розділі необхідно зазначити, чому саме розробка окремої програми із розвитку водопостачання дасть змогу вирішити проблеми, які були зазначені у розділі 1: «визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма».

Наприклад, можна акцентувати, що в сучасних умовах фінансової та організаційної спроможності місцевих громад забезпечити населення доступом до якісного водопостачання можливо тільки спільними зусиллями, об'єднуючи ресурси різних організацій та установ, залучаючи мешканців до активної участі у вирішенні проблем та покращенні якості життя, а розробка окремої програми дає змогу комплексно підійти до розв'язання проблем щодо забезпечення населення якісною питною водою, опрацювати конкретні механізми із поліпшення якості обслуговування населення та розробити заходи щодо оптимізації, модернізації та розвитку системи водопостачання та водовідведення (за можливості).

Також можна додати інформацію про процес підготовки програми, зокрема в частині щодо залучення фахівців з різних організацій та установ, проведення опитування домогосподарства та зустрічей з членами громади.

В якості ресурсного забезпечення реалізації заходів програми необхідно зазначити можливість використання різних джерел фінансування (як бюджетних, так і позабюджетних) та виділити:

- кошти державного бюджету;
- кошти місцевого бюджету;
- кошти громади;
- інші кошти та ресурси (проектів міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством України).

Якщо реалізація програми передбачається на строк більш ніж 4 роки, то її виконання можна поділити на декілька етапів.

Ресурсне забезпечення цільової програми, тис. грн

Таблиця 3.1

	Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми	2018	2019	2020	2021	Витрати на виконання програми, усього
1	Обсяг ресурсів, усього					
1.1	Державний бюджет					
1.2	Місцевий бюджет					
1.3	Кошти з небюджетних джерел, у т. ч.:					
	- інші джерела					

Варто зазначити, що цей розділ необхідно заповнювати після того, як визначено завдання та підготовлено план заходів програми.

4. Перелік завдань і заходів програми та результативні показники

Завдання – діяльність, що має бути виконана під час реалізації програми для досягнення визначеної мети.

Завдання мають бути деталізованими, чітко визначеними, вимірюваними, доречними (відповідати загальній меті) та досяжними.

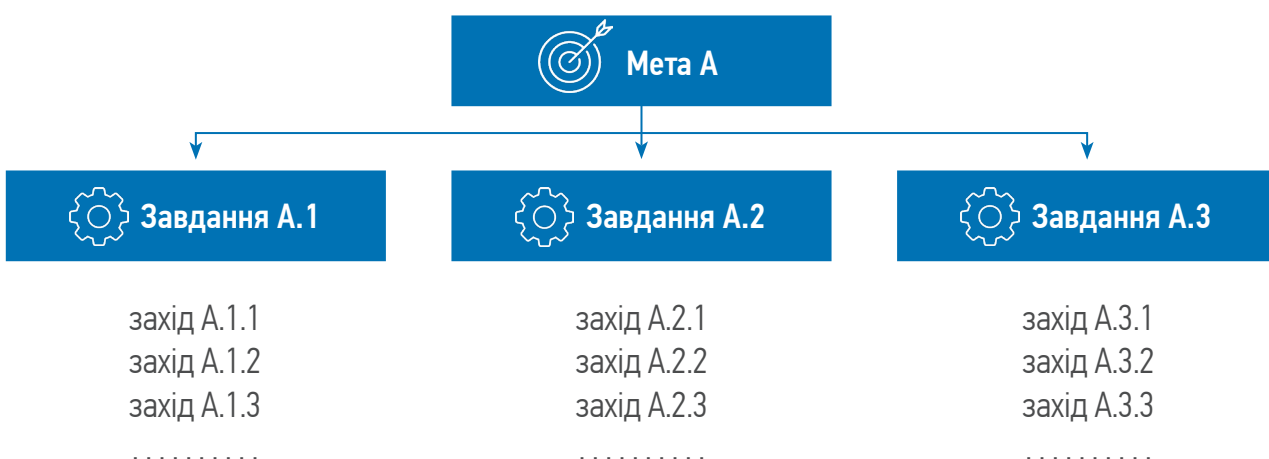
Завдання зазвичай формулюють у стверджувальній формі та використовують слова, які означають закінченість дій (тобто «підготувати», «зменшити», «збільшити», «провести», «забезпечити» тощо).

У місцевих програмах із розвитку водопостачання, на основі сформульованих у розділі 1 («Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма») проблем, можуть бути визначені наступні цілі:

- *забезпечити населення (додати назву мікрорайону чи населеного пункту) якісним водопостачанням шляхом розширення централізованої системи (будівництво нового водогону) з широким залученням механізмів соціальної мобілізації населення;*
- *забезпечити населення (додати назву мікрорайону чи населеного пункту) стабільною подачею якісної питної води (або покращити режим водопостачання);*
- *створити систему ефективного управління системою водопостачання;*
- *стабілізувати тарифну політику в сфері водопостачання та водовідведення;*
- *модернізувати/оптимізувати систему водозабезпечення міста.*

Якщо планується одночасне здійснення суміжної діяльності в рамках інших місцевих чи обласних програм чи проектів, то для усунення дублювання діяльності необхідно зазначити, які саме заходи буде реалізовано в рамках іншої програми/проекту. Наприклад, можна зазначити, що будівництво мереж водовідведення буде здійснюватися в межах реалізації місцевої «Програми з охорони навколишнього природного середовища».

Для наочності можна побудувати «дерево цілей» та ввести багаторівневу нумерацію, яка буде відповідати ієрархії цілей та завдань.

Заходи – детальні дії, роботи або події, які направлені на виконання конкретного завдання.

Перелік заходів відповідно до поставлених завдань оформлюється у вигляді «плану заходів» (приклад надано у таблиці 3.3), в якому деталізується що, де і коли планується здійснити і за чий кошт. Для програм із розвитку питного водопостачання необхідно окремо виділяти заходи із мобілізації та інформування населення, розробки ПКД на будівництво нових чи заміну старих

мереж. Зазвичай, ці заходи мають фінансуватися з місцевого бюджету.

На основі переліку заходів можна визначити потребу у ресурсах (у т. ч. фінансових) для виконання конкретного завдання, загальні строки виконання програми та основних виконавців завдань.

Показники оцінки програми (результативні показники) мають засвідчувати динаміку щодо прогресу в досягненні задекларованих цілей та обраних шляхів (завдань) їх реалізації. Тобто ще під час підготовки програми мають бути визначені показники для мети (цілей), завдань та заходів програми.

Результативні показники повинні бути визначені з урахуванням наявності та доступності даних із офіційних джерел інформації (або результатів спеціалізованих досліджень) та можливості їх виміру у динаміці за декілька років.

Показники можуть бути:

- кількісні: абсолютні (одиниць, осіб, штук) та відносні (%);
- якісні (задоволеність послугами, рівень інформованості);
- комбіновані.

Можливі показники оцінки та моніторингу місцевих програм із розвитку питного водопостачання:

- *рівень охоплення населення централізованим водопостачанням (у % до загальної кількості населення та в абсолютних одиницях);*
- *рівень охоплення технічними засобами обліку (лічильниками) джерел питного водопостачання (%);*
- *протяжність водопровідних мереж (км);*
- *рівень охоплення домогосподарств системами водовідведення (підключені до централізованої мережі або встановлені індивідуальні системи водовідведення, %);*
- *результати аналізу проб води у приватних колодязях за мікробіологічними показниками (% проб, які відповідають державним нормативам);*
- *режим подачі води населенню, що підключені до централізованого водопостачання (%);*
- *відсоток покриття тарифу на водопостачання реальних витрат комунального підприємства (%);*
- *питома вага ветхих та аварійних мереж водопостачання (%);*
- *рівень комерційних втрат води (%);*
- *питомі витрати електроенергії на реалізацію 1 куб. м води (кВт год/куб. м);*
- *доля виручки від основного виду діяльності (надання послуг водопостачання або водовідведення) у загальному обсязі виручки підприємства (%)*

У таблиці 3.2 наведено перелік завдань, заходів і результативних показників, які можуть бути відображені у програмі із розвитку питного водопостачання у громаді.

6. Координація та контроль за ходом виконання програми

У цьому розділі описується, яке управління організації/установи буде здійснювати координацію та контроль за виконанням заходів, періодичність підготовки звітів і процедуру їх оприлюднення/представлення. Можна зазначити, яким чином буде здійснюватися громадський контроль за процесом реалізації програми.

**Перелік завдань, заходів та результативних показників
місцевої програми щодо розвитку питного водопостачання**

Таблиця 3.2

№	Завдання	Перелік можливих заходів	Перелік можливих показників
1	Забезпечити населення (додати назву мікрорайону чи населеного пункту) якісним водопостачанням шляхом розширення централізованої системи	<ul style="list-style-type: none"> - виконання передпроектних та проектних робіт, проходження експертизи ПКД, проведення оцінки впливу на довкілля; - будівництво нових водопровідних мереж в обраних громадах (або окремих мікрорайонах міста); - будівництво/реконструкція свердловин; - заходи щодо інформування населення та здійснення соціальної мобілізації 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень охоплення населення централізованим водопостачанням (у % до загальної кількості населення та в абсолютних одиницях); - протяжність водопровідних мереж, км
2	Модернізувати систему водозабезпечення міста	<ul style="list-style-type: none"> - заміна зношених та аварійних мереж; - оновлення обладнання на насосній станції 	<ul style="list-style-type: none"> - добова подача води, год/24; - % зношених та аварійних мереж; - кількість аварій на 1 км водопровідних мереж - рівень втрат води
3	Забезпечити належний рівень санітарії у громаді	<ul style="list-style-type: none"> - виконання передпроектних та проектних робіт, проходження експертизи ПКД, проведення оцінки впливу на довкілля; - будівництво/реконструкція системи централізованого водовідведення; - будівництво/реконструкція очисних споруд; - заходи щодо поліпшення санітарно-гігієнічних умов в закладах соц.сфери 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень охоплення населення централізованим водовідведенням, %; - протяжність каналізаційних мереж, км; - частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод, %; - відсоток закладів соціальної сфери із покращеними умовами санітарії та підключених до систем водовідведення %
4	Створити ефективну організаційно-управлінську та фінансову систему діяльності підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - проведення інвентаризації майна; - зонування системи водопостачання; - комп'ютеризація та придбання спеціалізованого програмного забезпечення; - встановлення систем автоматизації (частотне регулювання, віддалене управління) на джерелах водопостачання; - заходи щодо оптимізації собівартості послуг (у т. ч. заміна на ресурсо- та енергозберігаюче обладнання); - поліпшення матеріально-технічного забезпечення КП (придбання транспортних засобів, обладнання та устаткування) - робота з абонентським відділом 	<ul style="list-style-type: none"> - доля майна (основних засобів), що знаходиться на балансі підприємства; - зниження операційних витрат; - питомі витрати електроенергії на реалізацію 1 куб. м води, кВт/куб. м; - % покриття тарифу на водопостачання реальної собівартості; - обсяг реалізації послуг КП усім категоріям споживачів, тис. грн; - рівень сплати за послуги водопостачання, %

ПЛАН ЗАХОДІВ ДО ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ КРАСНОРІЧЕНСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2018–2021 РОКИ (ПРИКЛАД)

Таблиця 3.3

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат	
						Усього	2018	2019	2020	2021		
1	Завдання 1. Забезпечити населення Красноріченської ОТГ доступом до питної води належної якості											
1.1	Завдання 1.1. Забезпечити населення с. Бараниківка стабільним доступом до питної води належної якості шляхом реконструкції діючої системи водопостачання	1.1. Реконструкція вуличних мереж с. Бараниківка (заміна зношених та аварійних мереж, 6,5 км): – розробка ПКД, зйомка – підрядні роботи (6,5 км) 1.2. Реконструкція джерела питного водопостачання (свердловини): – розробка ПКД – ремонт будівлі, відновлення зони санітарної охорони – заміна насосного та силового обладнання, встановлення лічильника 1.3. Реконструкція та модернізація насосної станції 2 підйому – розробка ПКД – косметичний ремонт будівлі – заміна насосного та силового обладнання, встановлення частотного перетворювача – встановлення нової системи очиски	I кв. 2019	ОТГ	Місц. бюджет	140,0	90,0	50,0				Скорочення втрат води, забезпечення режиму подачі води 24/7 Підвищення якості питної води
			III кв. 2019	ОТГ	Місц. бюджет	200,0	200,0	200,0				
			III кв. 2019		DESPRO	250,0	250,0	250,0				
			IV кв. 2019		Місц. бюджет	80,0	80,0	80,0				
			IV кв. 2019		Місц. бюджет	250,0	250,0	250,0				
					DESPRO	250,0	250,0	250,0				
					Держ. бюджет	500,0					500,0	

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат	
						Усього	2018	2019	2020	2021		
1.2	Завдання 1.2. Забезпечити населення смт Красноріченське та с. Новоолександрівка доступом до питної води належної якості	1.2.1. Проведення зборів громади щодо розвитку системи централізованого водопостачання	2018, 2019, 2020	ОТГ	--	-	-	-	-	-		
		1.2.2. Здійснення постійного моніторингу оцінки якості води у джерелах питного водопостачання населення за мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками	2018–2020	КП	Місц. бюджет	6,0	3,0	3,0				Оперативне реагування на погіршення якості питної води у домогосподарствах населення
		1.2.3. Будівництво артезіанських свердловин у смт Красноріченське (5 од.)	2020–2021									Забезпечення доступу до якісної питної води населення смт. Красноріченське
		– розробка ПКД		ОТГ	Місц. бюджет	250,0			250,0			
		– проведення оцінки впливу на довкілля			Місц. бюджет	100,0			100,0			
		– підрядні роботи			Держ. бюджет	1 500,0				1 500,0		
		1.2.4. Будівництво водогону у районі багатопверхової забудови смт Красноріченське (кв. Верстатобудівників, 2 км)	2020–2021									
		– розробка ПКД		ОТГ	Місц. бюджет	100,0			100,0			
		– проведення оцінки впливу на довкілля			Місц. бюджет	100,0			100,0			
		– підрядні роботи			Держ. бюджет	1 000,0				1 000,0		
1.2.5. Будівництво артезіанських свердловин у с. Новоолександрівка (3 од.)	2021									Забезпечення доступу до якісної питної води населення с. Новоолександрівка		
– розробка ПКД		ОТГ	Місц. бюджет	150,0			150,0					
– проведення оцінки впливу на довкілля			Місц. бюджет	100,0			100,0					
– підрядні роботи			Держ. бюджет	900,0				900,0				
Усього на виконання завдання 1	2018–2021				Місц. бюджет	2 906,0	90,0	2 013,0	803,0			
					Обл. бюджет							
					Держ. бюджет	3 900,0					3 900,0	
					DESPRO	1 850,0		1 850,0				

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат
						Усього	2018	2019	2020	2021	
Завдання 2. Забезпечити належний рівень санітарії у громаді											
2.1	Завдання 2.1. Реконструкція системи централізованого водовідведення у с. Бараниківка	2.1.1. Розробка ПКД та проходження експертизи	2018	ОТГ	Місц. бюджет	265,0	265,0				Зменшення скиду стічних вод без очистки і недостатньо очищених у с. Бараниківка
		2.1.2. Будівництво локальної очисної споруди у с. Бараниківка (продуктивністю 50 м³/добу)	2019	ОТГ, ОДА	Обл. бюджет	2 500,0	2 500,0				
		2.1.3. Реконструкція самопливного каналізаційного колектора	2019	ОТГ, ОДА	Обл. бюджет	700,0	700,0				
2.2	Завдання 2.2. Реконструкція системи централізованого водовідведення у смт Красноріченське	2.2.1. Створення споруд для очистки стічних вод смт Красноріченське (завершення проекту Біоплато)	2019	ОТГ, ОДА	Обл. бюджет	810,0	810,0				зменшення скиду стічних вод без очистки і недостатньо очищених у смт. Красноріченське
		2.2.2. Реконструкція напірного колектора (2,3 км)	2019	ОТГ, ОДА	Обл. бюджет	1 300,0	1 300,0				
		2.2.3. Реконструкція системи водовідведення у районі багатопверхової забудови кв. Верстатобудівників (5 км) – розробка ПКД – проведення оцінки впливу на довкілля – підрядні роботи		ОТГ	Місц. бюджет Місц. бюджет Держ. бюджет	100,0 250,0 2 500,0	100,0 250,0 2 500,0				

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат
						Усього	2018	2019	2020	2021	
2.3	Завдання 2.3. Забезпечити покращення умовами санітарії заклади соціальної сфери	2.3.1. Підключення до централізованої системи водовідведення закладів смт Красноріченське:		ОТГ							Покращення санітарно-гігієнічних умов у всіх закладах соціальної сфери ОТГ
		– будинок культури (із облаштуванням внутрішнього санітарного вузла)	2020		Місц. бюджет	200,0			200,0		
		– селищна рада	2020		Місц. бюджет	50,0			50,0		
		2.3.2. Будівництво локальних очисних споруд та поліпшення санітарно-гігієнічних умов в закладах соціальної сфери:	2020-2021	ОТГ							
		– Медична амбулаторія ЗПСМ смт Красноріченське (ремонт внутрішніх санітарних вузлів)			Інші джерела	500,0			500,0		
		– ФАП с. Новоолександрівка			Інші джерела	400,0				400,0	
		– дитячий садок «Пролісок» смт Красноріченське (заміна внутрішніх комунікацій)			Інші джерела	400,0				400,0	
		2.3.3. Встановлення вуличного громадського туалету в центральній частині селища	2019	ОТГ	Місц. бюджет	200,0				200,0	
		Усього на виконання завдання 2	2018-2021		Місц. бюджет	1 065,0	265,0	200,0	600,0		
					Обл. бюджет	5 310,0		5 310,0			
			Держ. бюджет	2 500,0				2 500,0			
			Інші джерела	1 300,0			500,0	800,0			

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат
						2018	2019	2020	2021	Усього	
Задання 3. Забезпечити належне та ефективне управління системою водопостачання та водовідведення											
3.1	Завдання 3.1. Створити умови для налагодження діяльності комунального підприємства	3.1.1. Отримання дозвільних документів (ліцензії, дозволу на спеціальне водокористування) 3.1.2. Надання субвенції з місцевого бюджету на підтримку діяльності КП	2018	APP	Місц. бюджет	-	-	-	-	-	Організація належної діяльності оператора водопостачання
		3.1.3. Створення відокремленої дільниці у смт Красноріченське	2020	ОТГ, КП	Місц. бюджет	170,0	170,0	100,0	100,0	100,0	
3.2	Завдання 3.2. Підвищити управлінську та технічну спроможність комунального підприємства	3.2.1. Розробка плану розвитку комунального підприємства 3.2.2. Встановлення системи автоматизації (частотне регулювання, віддалене управління) на джерелі водопостачання, ВНС-1 та ВНС-2 3.2.3. Встановлення програмного забезпечення із управління активами КП 3.3.4. Поліпшення матеріально-технічного забезпечення та інституційного розвитку КП 3.2.5. Придбання спеціальної техніки для КП: – капітальний ремонт трактора (екскаватор) – придбання автомобілю-вишки для проведення висотних робіт	2018 2018 2019 2019 2019 2019 2018-2020	DESPRO DESPRO, КП DESPRO DESPRO ОТГ ОТГ	DESPRO DESPRO DESPRO DESPRO Місц. бюджет Місц. бюджет	50,0 50,0 50,0 50,0 500,0 50,0	50,0 50,0 50,0 50,0 500,0 50,0	- 50,0 - - 500,0 -	- - - - - -	Підвищення відсотку покриття тарифу на водопостачання реальної собівартості послуги з водопостачання, зниження операційних витрат підприємства, отримання доходів від інших видів діяльності	

№ з/п	Назва завдання	Перелік заходів програми	Строк викон.	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.					Очікуваний результат
						Усього	2018	2019	2020	2021	
3.3	Завдання 3.3. Скоротити обсяги втрат питної води	3.3.1. Встановлення вузлів комерційного обліку на об'єктах водопостачання с. Бараниківка (свердловина, ВНС-1, ВНС-2, розподільчий колодязь біля башти Рожновського, прибудинкові території тощо)	2018-2019	КП	Інші джерела DESPRO	200,0	-	200,0			Встановлення приладів обліку на всіх об'єктах водопостачання, зниження рівня втрат води
						200,0		200,0			
		3.3.2. Реконструкція частини магістрального водогону (від ВНС-2 до с. Бараниківка (1,2 км, ДУ 110 ПЕ) – розробка ПКД – реконструкція відповідного водогону	II кв. 2019	DESPRO, КП	Місц. бюджет Місц. бюджет DESPRO	35,0 250,0 250,0	35,0 250,0 250,0				
		Усього на виконання завдання 3	2018-2020		Місц. бюджет Держ. бюджет DESPRO	2 105,0	220,0	1785,0	100,0		
Усього по Програмі:						Усього:	21 686,0	575,0	11908	2 003,0	7 200,0
						Держ. бюджет	6 400,0				6 400,0
						Обл. бюджет	5 310,0		5 310,0		
						Місц. бюджет	6 076,0	575,0	3 998,0	1 503,0	
						DESPRO	2 850,0		2 850,0		
						Інші джерела	1 300,0			500,0	800,0

ФОРМА ПЛАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ В ОБ'ЄДНАНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ВІДПОВІДНО ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ПРОЕКТУ DESPRO

	Назва заходу	Період виконання	Відповідальний
1	Етап 1. «Попереднє планування»		
1.1	Затвердження в установленому порядку рішення щодо розробки стратегії та/або програми розвитку системи водопостачання та складу робочої групи		
1.2	Розподіл обов'язків між членами робочої групи по збору інформації та проведення опитування		
2	Етап 2. «Діагностика наявної ситуації»		
2.1	Збір статистичної інформації щодо наявної системи водопостачання та водовідведення		
2.1.1	Збір загальної інформації про ОТГ (склад, місцезнаходження, демографічні показники)		
2.1.2	<p>Підготовка інформаційних запитів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до регіонального геологічного підприємства ДНВП «Державний інформаційний геологічний фонд України» (ДНВП «Геоінформ України») щодо наявних родовищ питних і технічних підземних вод⁷, а також стану підземних вод; - до регіонального відокремленого структурного підрозділу ОЛЦ МОЗ України щодо наявних результатів моніторингових досліджень питної води, які були проведені у 2014–2018 роках у загальноосвітніх та дитячих навчальних закладах, об'єктах централізованого господарсько-питного водопостачання, децентралізованого питного водопостачання на відповідність Державним санітарним нормам за фізико-хімічними та мікробіологічними показниками. А також наявних даних щодо результатів моніторингу на вміст нітратів у воді з колодязів та каптажів, яка використовується для споживання дітьми віком до 3-х років (кількість та % проб, які не відповідають нормативам). - до обласного департаменту екології та природних ресурсів щодо виданих суб'єктам господарювання дозволів на спеціальне водокористування (на забір підземних вод) 		
2.1.3	Збір інформації щодо забезпечення закладів соціальної сфери та громадського призначення засобами водопостачання та водовідведення (опитування керівників закладів)		

⁷ Можна скористатись інформаційним ресурсом «Мінеральні ресурси України»: <http://minerals-ua.info/>

	Назва заходу	Період виконання	Відповідальний
2.1.4	Збір інформації щодо наявних систем водопостачання, які використовуються для господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств (опитування керівників підприємств)		
2.1.5	Збір інформації щодо системи водопостачання та водовідведення та діяльності комунальних підприємств		
2.2	Вивчення громадської думки щодо розвитку централізованого водопостачання в населених пунктах ОТГ		
2.2.1	Проведення перших зборів «Активу громади», під час яких необхідно: <ul style="list-style-type: none"> - пояснити завдання дослідження; - сформулювати вибірку (тобто перелік домогосподарств, в яких буде проводитись опитування); - визначити осіб, які безпосередньо будуть здійснювати опитування (тобто «інтерв'юерів»); - роздати анкети для проведення опитування 		
2.2.2	Проведення опитування по населеним пунктам ОТГ		
2.2.3	Проведення других зборів «Активу громади», під час яких необхідно: <ul style="list-style-type: none"> - зібрати анкети від «інтерв'юерів»; - обговорити попередні результати опитування; - скласти протокол засідання 		
2.2.4	Перевірка якості (достовірності) заповнених анкет (вибіркове телефонування до домогосподарств, в яких проводилось опитування, щонайменше 25 % анкет)		
2.2.5	Внесення результатів опитування до спеціальної онлайн-форми (або до таблиць Excel)		
2.3	Підготовка аналітичного звіту щодо системи водопостачання та водовідведення в громаді		
3	Етап 3. «Аналіз альтернативних сценаріїв розвитку, визначення стратегічних пріоритетів, цілей та результативних показників»		
3.1	Представлення результатів опитування населення та статистичної й оперативної інформації щодо системи водопостачання (звіт)		
3.2	Обговорення можливих наслідків і сценаріїв розвитку з членами робочої групи, визначення стратегічних пріоритетів		
3.3	Розробка проекту галузевої стратегії з розвитку питного водопостачання та санітарії		

	Назва заходу	Період виконання	Відповідальний
3.4	Затвердження на сесії Стратегії (як окремого документа або як внесення змін/доповнень до стратегії розвитку громади)		
4	Етап 4. «Розробка місцевих програм та проектів розвитку»		
4.1	Підготовка проекту цільової програми відповідно до Методичних рекомендацій та додатків <ul style="list-style-type: none"> - паспорт програми; - визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; - визначення мети програми; - обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів і джерел фінансування; строки та етапи виконання програми; - перелік завдань і заходів програми та результативні показники; - координація та контроль за ходом виконання програми 		
5	Етап 5. «Затвердження цільової програми (програм) на сесії		

АПЛІКАЦІЙНІ ФОРМИ ДО ПІДГОТОВКИ АНАЛІТИЧНОЇ ЧАСТИНИ СТРАТЕГІЇ ВОДОПОСТАЧАННЯ, ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТА САНІТАРІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Структура:

1. Загальна характеристика об'єднаної територіальної громади
2. Населення, демографічні та соціальні характеристики
3. Соціальна інфраструктура та бюджетні установи
4. Економічний розвиток
5. Житловий фонд та надання житлово-комунальних послуг
6. Діяльність підприємств, що надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення

Розділ 1. Загальна характеристика об'єднаної територіальної громади

У цьому розділі надається наступна інформація:

- місцезнаходження громади та її найближче оточення: з якими районами, об'єднаними громадами межує, які великі населені пункти перебувають в радіусі 30–40 км;
- рельєф і природно-кліматична зона;
- структура земельного фонду та наявність об'єктів природно-заповідного фонду;
- наявність родовищ питних і технічних підземних вод, із зазначенням глибини залягання водоносного горизонту, початкової мінералізації, балансових експлуатаційних запасів і характеру експлуатації окремих ділянок;

Найближче оточення об'єднаної територіальної громади (станом на 01.01.2019 р.)

Таблиця 1

№	Назва населеного пункту	Площа населеного пункту, кв. км	Площа у % до загальної площі області	Наявне населення, осіб	Населення у % до загального населення області	Щільність населення ⁸ (осіб/кв. км)
	Об'єднана територіальна громада					
	<i>Довідково:</i>					
	найближче оточення – місто/громада № 1					
	найближче оточення – місто/громада № 2					
	область					

⁸ Показник щільності населення розраховується як кількість населення/площа.

**Адміністративний склад об'єднаної територіальної громади
(станом на 01.01.2019 р.)**

Таблиця 2

№	Назва населеного пункту	Кількість населення, осіб	Кількість дворів/буд., од.	Наявне населення, осіб	Розподіл населення по ОТГ, %	Протяжність автомобільних доріг у населеному пункті, км
	Центр громади					
	Усього					

Коментарі до розділу 1

- рельєф громади покаже складність реалізації проектів щодо будівництва водопровідних мереж в окремих населених пунктах;
- наявність об'єктів природно-заповідного фонду, особливо загальнодержавного значення, передбачає додаткові (більш жорсткі) вимоги до режиму водопостачання та водовідведення;
- промисловий видобуток деяких видів корисних копалин (таких як нафта, газ, вугілля) може впливати на якість та доступність питної води у перших водоносних горизонтах і мати опосередкований вплив на якість води у колодязях населення;
- протяжність автомобільних доріг покаже приблизну протяжність водопровідних мереж при 100 % охопленні населеного пункту централізованим водопостачанням (1 км дороги \approx 0,5 км водопровідних мереж), а показник щільності населення дасть можливість зробити приблизний розрахунок споживання води та обрати технічні характеристики водогону.

Джерела інформації:

- Дані державної статистичної звітності із земельних ресурсів (№ 15-зем «Звіт про землі та земельні ділянки за цільовим призначенням та угіддями»);
- Матеріали інформаційного ресурсу «Мінеральні ресурси України» та/або запит до регіонального геологічного підприємства ДНВП «Державний інформаційний геологічний фонд України» (ДНВП «Геоінформ України») щодо наявних родовищ питних і технічних підземних вод та результатів моніторингу стану підземних вод;
- Екологічний паспорт області (екологічні паспорти всіх областей розміщено на офіційному сайті Міністерства екології та природних ресурсів України).

Розділ 2. Населення, демографічні та соціальні характеристики

У цьому розділі надається наступна інформація:

- розподіл населення за статтю та віком (молодше за працездатних вік, працездатного віку, старше за працездатний вік);
- зміна чисельності населення за 10 років усього по всій об'єднаній територіальній громаді та у розрізі кожного населеного пункту, визначення населених пунктів, де відбувся найбільший приріст і найбільше скорочення населення.

**Чисельність наявного населення населених пунктів,
які ввійшли до складу ОТГ (на кінець року)**

Таблиця 3

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Середньорічна чисельність наявного населення, тис. осіб										
2	у т. ч. - чоловіки										
3	- жінки										
4	у т. ч. - міське населення										
5	- сільське населення										
6	Молодше працездатного віку (від 0 до 15 років), тис. осіб										
7	Працездатного віку (від 16 до 59 років), тис. осіб										
8	Старше працездатного віку (від 60 років), тис. осіб										

**Кількість наявного населення в розрізі населених пунктів, осіб
(на кінець року)**

Таблиця 4

№	Назва населеного пункту	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018

	Показник	2014	2015	2016	2017	2018
1	Середній розмір домогосподарства (осіб)					
2	Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, представники якого проживають у міській (або сільській) місцевості (загальнообласний показник), грн					
3	Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, представники якого проживають у міській/сільській місцевості, (загальнообласний показник), грн					
4	Сукупні витрати домогосподарств, представники яких проживають у міській (або сільській) місцевості, на оплату житла, комунальних продуктів та послуг (загальнообласний показник), %					
4.1	- з них сума пільг і субсидій (загальнообласний показник), %					
5	Середньомісячна номінальна заробітна плата по місту/району, грн					
6	Середньомісячна номінальна заробітна плата по області, грн					
7	Індекс споживчих цін на товари та послуги (грудень до грудня попереднього року), % (загальнообласний показник)					
8	Мінімальна заробітна плата в Україні, грн у місяць	1 218,0 ⁹	1 218,0 1 378,0 ¹⁰	1 378,0 1 450,0 ¹¹ 1 600,0 ¹²	3 200,0 ¹³	3 723,0 ¹⁴

Необхідно також додатково додати інформацію щодо громадської активності населення:

- найбільш активні громадські організації, благодійні фонди та органи самоорганізації населення, які працюють на території ОТГ (назва, рік заснування, основна діяльність, кількість членів тощо);
- досвід реалізації на території ОТГ проектів за фінансовою участю місцевого населення (у т. ч. реалізація проектів щодо газифікації населених пунктів, створення ОСББ тощо);
- перелік населених пунктів громади, в яких населення вважає за потрібне розвивати централізоване водопостачання у громаді та готове співфінансувати частину витрат на будівництво нових водогонів.

⁹ З 01.12.2013 по 31.08.2015

¹⁰ З 01.09.2015 по 30.04.2016

¹¹ З 01.05.2016 по 30.11.2016

¹² З 01.12.2016 по 31.12.2016

¹³ З 01.01.2017 по 31.12.2017

¹⁴ З 01.01.2018 по 31.12.2018

Коментарі до розділу 2

- збільшення кількості населення або стабільні демографічні показники характеризують те, що територія розвивається, і результати проектів із модернізації/реконструкції системи водопостачання будуть сталими;
- для населених пунктів із невеликою кількістю населення реалізація проектів із розвитку централізованих систем водопостачання може виявитися занадто витратною для громади, можливо, необхідно шукати альтернативний засіб забезпечення питною водою місцевого населення (наприклад, організувати підвіз питної води) або, за наявності інших сприятливих факторів, розглядати такі проекти у контексті стимулювання економічного розвитку території;
- розмір та рівень доходів (сукупних ресурсів) домогосподарств дасть змогу розрахувати орієнтовний показник економічної доступності води;
- інформація щодо громадської активності та участі населення у реалізації проектів із поліпшення власних умов життя покаже, наскільки швидко може бути мобілізоване населення для реалізації проектів із модернізації/реконструкції проектів водопостачання.

Джерело даних:

- дані державної статистичної звітності (у т. ч. інформаційні ресурси регіональних управлінь статистики) – демографічна та соціальна статистики («населення та міграція», «доходи та умови життя»), економічна статистика («ціни»);
- результати опитування громадської думки щодо розвитку централізованого водопостачання (порядок організації опитування та опитувальний лист надано у додатку 3).

Розділ 3. Соціальна інфраструктура та бюджетні установи

У цьому розділі надається наступна інформація:

- мережа закладів соціальної інфраструктури та бюджетних установ, з конкретизацією фактичного їхнього місцезнаходження, підпорядкування та обсягів споживання питної води;
- наявна системи водопостачання та водовідведення в освітніх, медичних, соціальних закладах, закладах культури та дозвілля тощо.

Інформацію для цього розділу можна отримати шляхом опитування керівників зазначених установ (перелік питань надано у таблиці 6).

Коментарі до розділу 3

- діючі заклади соціальної інфраструктури необхідно враховувати під час розробки проектів із нового будівництва/реконструкції систем централізованого водопостачання;
- опис системи водопостачання та водовідведення у закладах соціальної інфраструктури забезпечить можливість опрацювати ідеї щодо підготовки окремих проектів із забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у закладах за галузевою ознакою (наприклад, у медичних закладах, закладах культури та дозвілля) або за територіальною ознакою, якщо таке об'єднання технологічно можливе/доцільне.

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАСОБАМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Таблиця 6

Заклади (перелік) та місцезнаходження	Кількість постійних користувачів, осіб	Наявна система технічного забезпечення закладу					
		Водопостачання			Водовідведення		
		так/ні	коментар		так/ні	коментар	у т.ч. щодо наявності внутрішнього сан.вузла)
1 Дошкільні заклади (дитячі садочки)		Централізоване (водогін)			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		
2 Загальноосвітні школи, навчально-виховні комплекси		Водогін			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		
3 Медичні заклади		Водогін			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		
5 Заклади культури та дозвілля (будинки культури, бібліотеки, музеї)		Водогін			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		
6 Заклади з надання соціальних послуг		Водогін			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		
7 Інші		Водогін			Централізоване		
		Криниця			Вигрібна яма		
		Підвіз			Септик		

ПОТРЕБИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ І ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У ДОСТУПІ ДО ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Таблиця 8

Назва господарства, місце реєстрації	Напрямок діяльності			Доступ до питної води для господарських потреб				Плани щодо розширення господарства або діяльності (конкретизувати)	
	Рослинництво, га в обробку	Тваринництво		Власна система водопостачання		Централізоване водопостачання			
		ВРХ, к-ть	Свині, к-ть	Інші, к-ть	Свердловина	Локальне джерело поверхневого водопостачання (напр., ставок)	Локальний водогін територіальної громади		Зовнішні централізовані джерела
					☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	
					☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	
					☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	
					☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	
					☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	☐ ні ☐ так	

Коментарі до розділу 4

- розвиток туристичної галузі та плани щодо залучення інвестицій (наявність земельних ділянок та виробничих площ, які пропонуються потенційним інвесторам) можуть виступити додатковими факторами у процесі пріоритизації проектів щодо модернізації/реконструкції системи централізованого водопостачання чи водовідведення;
- під час опитування керівництва сільськогосподарських і фермерських господарств можна буде визначити потребу у збільшенні обсягів споживання водних ресурсів, узгодити наміри щодо розвитку системи водопостачання у громаді із намірами щодо розширення бізнесу, а також налагодити співпрацю для підготовки проектів у інших галузях, зокрема екологічних проектів.

Джерела інформації:

- опитування керівництва сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств (перелік питань надано у таблиці 8);
- інформаційний запит до департаменту екології та природних ресурсів ОДА щодо отримання переліку суб'єктів господарювання, які здійснюють забір підземних вод за наявності дозволу на спеціальне водокористування¹⁵.

Розділ 5. Житловий фонд та надання житлово-комунальних послуг

У цьому розділі надається наступна інформація:

- житловий фонд та обсяги нового житлового будівництва в абсолютних значеннях та у розрахунку на одного мешканця ОТГ, порівняння із загальнообласними показниками;
- рівень газифікації об'єднаної громади, рівень охоплення населених пунктів громади централізованим водопостачанням та водовідведенням (із зазначенням населених пунктів, де є централізоване водопостачання, та операторів, які надають послуги);
- результати опитування населення щодо задоволеності якістю питної води, яку вони споживають із власних колодязів; результати аналізу якості води за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками;

¹⁵ ст. 48 Водного кодексу України: «Спеціальне водокористування – це забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів. Спеціальне водокористування здійснюється юридичними і фізичними особами насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських та інших державних і громадських потреб».

**Житловий фонд
об'єднаної територіальної громади**

Таблиця 9

№		2014	2015	2016	2017	2018
1	Житловий фонд, усього					
	- загальна площа, тис. кв. м					
	- кількість квартир, тис. од.					
2	Житловий фонд центральної садиби					
	- загальна площа, тис. кв. м					
	- кількість квартир, тис. од.					
3	Прийняття в експлуатацію житла, усього					
	- загальною площею, тис. кв. м					
	- збудовано квартир, тис. од.					
4	Прийняття в експлуатацію житла у центральній садибі					
	- загальною площею, тис. кв. м					
	- збудовано квартир, тис. од.					
5	Житловий фонд, м. кв загальної площі:					
	- у середньому на одного жителя ОТГ					
	- у середньому на одного жителя області					
6	Доля прийнятого в експлуатацію житла серед міських (або сільських) поселень області, % ¹⁶					

**Комунальні підприємства, які працюють на території ОТГ
у сфері благоустрою та надання послуг ЖКГ**

Таблиця 10

№	Назва комунального підприємства	Місцезнаходження (населений пункт)	Територія обслуговування	Перелік послуг	Дата створення
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

¹⁶ Із даних державної статистичної звітності необхідно обрати показник залежно від того, яке населення (міське чи сільське) проживає в ОТГ.

Забезпечення населених пунктів послугами централізованого водопостачання та централізованого водовідведення

Таблиця 11

№		2014	2015	2016	2017	2018
1	Рівень охоплення міського населення централізованим водопостачанням, %					
2	Рівень охоплення сільського населення централізованим водопостачанням, %					
3	Рівень охоплення населення в населених пунктах, в яких є системи <u>централізованого водопостачання</u> , %					
3.1	-					
3.2	-					
3.3	-					
4	Рівень охоплення міського населення централізованим водовідведенням, %					
5	Рівень охоплення сільського населення централізованим водовідведенням, %					
6	Рівень охоплення населення в населених пунктах, в яких є системи <u>централізованого водовідведення</u> , %					
6.1	-					
6.2	-					
6.3	-					
7	Рівень газифікації ОТГ (по всім населеним пунктам), %					
7.1	Рівень газифікації центральної садиби, %					

Перелік населених пунктів, в яких надаються послуги централізованого водопостачання (станом на 01.01.2019 р.)

Таблиця 12

№	Назва населеного пункту	Кількість абонентів, од.	Протяжність водопровідних мереж, км	Надавач послуги (додати назви) РКП, КП, ОК, інше*	Тариф на послугу, без ПДВ для населення (грн/куб. м), дата затвердження
1	Центр громади				
2					
3					
4					
5					
	Усього				

*Примітка: РКП – районне комунальне підприємство, КП – комунальне підприємство, ОК – обслуговуючий кооператив, інше – приватний підприємець, сільська рада, фермер тощо.

Перелік населених пунктів, в яких надаються послуги централізованого водовідведення (станом на 01.01.2019 р.)

Таблиця 13

№	Назва населеного пункту	Кількість абонентів, од.	Протяжність мереж водовідведення, км	Надавач послуги (додати назви) РКП, КП, ОК, інше*	Тариф на послугу, без ПДВ для населення (грн/куб. м), дата затвердження
1	Центр громади				
2					
3					
4					
5					
	Усього				

*Примітка: РКП – районне комунальне підприємство, КП – комунальне підприємство, ОК – обслуговуючий кооператив, інше – приватний підприємець, сільська рада, фермер тощо.

Додатково:

- додати перелік населених пунктів, у яких показник популяційного еквіваленту навантаження органічними речовинами стічних вод перевищує нормативне значення;
- додати перелік населених пунктів, у яких здійснюється підвіз питної води населенню (або зазначити, що такі населені пункти відсутні);
- додати перелік населених пунктів громади, в яких населення незадоволене якістю та доступністю питної води у традиційних джерелах водопостачання населення (колодязів, свердловин тощо), де спостерігається тенденція до погіршення ситуації, та вказати (за можливості) основні причини такого стану.

Коментарі до розділу 5

- позитивна динаміка (ріст) показників житлового будівництва та висока доля у загальнообласних показниках характеризуватимуть розвиток території та збільшення потреби у питній воді;
- якщо в об'єднаній громаді послуги з централізованого водопостачання офіційно не надаються жодним суб'єктом господарювання (тобто який має відповідну ліцензію на надання таких послуг), то інформація щодо діяльності інших комунальних підприємств громади дасть змогу розглянути сценарій та спланувати відповідні заходи щодо започаткування нового виду діяльності на одному з діючих КП. І навпаки, якщо в результаті об'єднання в громаді послуги централізованого водопостачання надають декілька підприємств, то під час планування діяльності (завдань та заходів) необхідно буде визначитися з єдиним оператором водопостачання та спланувати діяльність щодо інвентаризації та передачі систем водопостачання.

Джерела інформації:

- дані державної статистичної звітності (регіональні управління статистики) – демографічна та соціальна статистика («населені пункти та житло»), економічна статистика («будівництво»), експрес-випуски «Прийняття в експлуатацію житла» за 2018, 2017, 2016, 2015, 2014 роки;
- інформаційний запит до регіонального відокремленого структурного підрозділу обласного лабораторного центру МОЗ України щодо наявних результатів моніторингових досліджень питної води, які були проведені у 2014-2018 роках у загальноосвітніх та дитячих навчальних закладах, об'єктах централізованого господарсько-питного водопостачання, децентралізованого питного водопостачання (громадських колодязів, водорозбірних колонок тощо) на відповідність Державним санітарним нормам¹⁷ за фізико-хімічними та мікробіологічними показниками за 2014-2018 роки. А також щодо результатів моніторингу на вміст нітратів у воді з індивідуальних колодязів та каптажів, яка використовується для споживання дітьми віком до 3-х років (кількість та % проб, які не відповідають нормативам)¹⁸. Із зазначенням переліку населених пунктів, де відбувається найбільш стійка тенденція до погіршення;
- результати опитування громадської думки щодо розвитку централізованого водопостачання (порядок організації опитування та опитувальний лист надано у додатку 3).

Розділ 6. Діяльність підприємств, що надають послуги із централізованого водопостачання та водовідведення

У цьому розділі надається наступна інформація:

- характеристика систем водопостачання та водовідведення у розрізі тих населених пунктів, де такі системи є (інформація щодо джерел водопостачання та технічного стану водопровідних і каналізаційних мереж, рівень втрат води);
- щодо діяльності підприємств, які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення у громаді (по кожному суб'єкту господарювання необхідно вказати повну назву, рік створення, основні статутні види діяльності та послуги, наявність ліцензії на надання послуг централізованого водопостачання, дозволу на спеціальне водокористування із зазначенням дати та органу, що їх видав, додати штатний розклад, кількість працюючих і наявні транспортні засоби та обладнання, які використовують для надання послуг із водопостачання та водовідведення, фінансові показники діяльності);
- щодо основних категорій споживачів, обсягів споживання води, наявності у споживачів приладів обліку води, а також щодо тарифу та реальної собівартості послуг, рівня сплати за отримані послуги.

¹⁷ Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10) затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400.

¹⁸ Відповідно до постанови головного державного санітарного лікаря України від 17.05.2010 № 16 «Про попередження виникнення водо-нітратної метгемоглобінемії у дітей», здійснюється моніторинг питної води в криницях, де проживають діти до 3-х років.

Характеристика систем водопостачання та водовідведення на кінець 2018 р.
(за кожним підприємством окремо)

Таблиця 14

№	Назва населеного пункту	Водозабір (поверхневий, підземний, магістральний водогін)	Для підземних водозаборів - кількість свердловин, наявність паспортів та лічильників на них (так/ні)	Насосні станції (ВНС-I, ВНС-II, ПНС*) вид та кількість (од.)	Резервуари чистої води, кількість та ємність кожного	Протяжність водопровідних мереж, усього км	У т. ч. перебувають на балансі підприємства чи у господарському користуванні, %	Каналізаційні насосні станції, од.	Каналізаційні очисні споруди, од.	Протяжність каналізаційних мереж, км	У т. ч. перебувають на балансі підприємства чи у господарському користуванні, %
	Усього по ОТГ										

*Примітка: ВНС-I – водопровідна насосна станція 1-го підйому, ВНС-II – водопровідна насосна станція 2-го підйому, ПНС – підвищувальна насосна станція).

Необхідно додати інформацію:

- щодо дотримання вимог з облаштування зони санітарної охорони для джерел питного водопостачання¹⁹;
- щодо здійснення контролю за якістю та безпечністю питної води, скидів.
- щодо налагодження обліку індивідуальних очисних споруд у домогосподарствах населення та суб'єктів господарювання;
- щодо наявності місцевих правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення²⁰.

¹⁹ ЗУ «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» від 10 січня 2002 р. № 2918-III; наказ МОЗ «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» від 19 червня 1996 року № 173.

²⁰ Відповідно до наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України від 01.12.2017 № 316 «Про затвердження Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення»

**Показники суб'єкта господарської діяльності щодо надання послуг
централізованого водопостачання**

Таблиця 15

		2014	2015	2016	2017	2018
1	Обсяг підйому води, усього тис. куб. м					
1.1	у т. ч. - з поверхневих джерел водопостачання					
1.2	- з підземних джерел водопостачання					
1.3	- придбано у інших суб'єктів господарювання					
2	Обсяг реалізованих послуг централізованого водопостачання усім категоріям споживачів, тис. куб. м					
2.1	у т. ч. - населенню					
2.2	- бюджетним установам та іншим споживачам					
3	Обсяг втрат води (фактичні дані), ²¹ тис. куб. м					
3.1	- витoki питної води					
3.2	- необліковані втрати питної води					
4	Рівень втрат води, %					
5	Протяжність мереж водопостачання, км					
5.1	у т. ч. - водогін					
6	Протяжність ветхих та аварійних мереж, км					
7	Кількість аварій на рік, всього од.					
7.1	- кількість аварій на 1 км водопровідних мереж (розрахунок)					
8	Загальні витрати електроенергії на водопостачання (фактично), тис. кВт год					
9	Питомі витрати електроенергії на реалізацію 1 куб. м води, кВт год/куб. м					

Примітка: до водогонів належать магістральні трубопроводи, які простягаються від виробничих споруд (станцій) до розподільчих мереж.

²¹ Відповідно до «Методики розрахунку втрат питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання», затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України від 25.06.2014 № 180

Показники суб'єкта господарської діяльності щодо надання послуг централізованого водопостачання та робота з абонентами

Таблиця 16

		2014	2015	2016	2017	2018
1	Обсяг реалізації послуг з централізованого водопостачання усім категоріям споживачів, тис. грн					
1.1	у т. ч. - населенню					
1.2	- бюджетним установам та іншим споживачам					
2	Рівень сплати за послуги водопостачання, %					
2.1	- населення					
2.2	- бюджетні установи та інші споживачі					
3	Кількість абонентів з централізованого водопостачання, усього од.					
3.1	- населення					
3.2	- бюджетні установи та інші споживачі					
4	Обсяг споживання води серед населення на день (літр на день) ²²					
5	Кількість встановлених засобів обліку води, од.					
5.1	- населення					
5.2	- бюджетні установи та інші споживачі					
6	Тариф на послуги централізованого водопостачання					
6.1	- населення					
6.2	- бюджетні установи та інші споживачі					
7	Рівень покриття тарифу реальної собівартості					

Додатково надати інформацію щодо кількості абонентів, які здійснюють плату за абонентське обслуговування²³

Показники суб'єкта господарської діяльності щодо надання послуг водовідведення

Таблиця 17

		2014	2015	2016	2017	2018
1	Обсяг відведення стічних вод, усього, тис. куб. м					
2	Пропущено стічних вод через очисні споруди, усього, тис. куб. м					
2.1	з них: - з повним біологічним очищенням					
2.2	- з доочищенням					
3	Середньодобовий обсяг очищення стічних вод на очисних спорудах, тис. куб. м/добу					

²² Розрахунок: обсяг реалізації води населенню на рік × 1000 / кількість абонентів серед населення / 365

²³ Відповідно до ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII

		2014	2015	2016	2017	2018
4	Обсяг реалізації послуг централізованого водовідведення, усього, тис. куб. м					
4.1	у т.ч. - населенню					
4.2	- бюджетним установам					
4.3	- підприємствам (СПД)					
5	Кількість абонентів з централізованого водовідведення, од.					
5.1	- населення					
5.2	- бюджетні установи					
5.3	- підприємства (СПД)					
6	Обсяг реалізованих послуг водовідведення усім категоріям споживачів, тис. грн					
6.1	у т.ч. - послуги з централізованого водовідведення					
6.2	- послуги з вивезення рідких нечистот					
7	Рівень слати за послуги з централізованого водовідведення, %					
7.1	- населення					
	- інші споживачі					
8	Витрати електроенергії на водовідведення, усього, тис. кВт год					
8.1	з них: - витрат електроенергії на очищення стічних вод					

**Фінансові показники
суб'єкта господарської діяльності**

Таблиця 18

		2014	2015	2016	2017	2018
1	Виручка від реалізованих послуг (без ПДВ), усього, тис. грн					
1.1	у т. ч. - послуги централізованого водопостачання					
1.2	- послуги централізованого водовідведення					
1.3	- вивіз рідких нечистот					
1.4	- інші послуги					
2	Витрати операційної діяльності на надання послуг водопостачання, тис. грн					
2.1	- витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи					
2.2	- матеріальні витрати (електроенергія)					

		2014	2015	2016	2017	2018
2.3	- витрати на хімічні реагенти					
2.4	- витрати на пально-мастильні матеріали (бензин, дизельне пальне, газ скраплений)					
2.5	- адміністративні витрати					
2.6	- інше					
3	Дебіторська заборгованість (на кінець року), тис. грн					
3.1	у т. ч. - від населення за отримані послуги					
4	Кредиторська заборгованість (на кінець року), тис. грн					
4.1	у т. ч. - по податкам і зборам					
4.2	- за спожиту електроенергію					
5	Основні засоби системи водопостачання, тис. грн					
5.1	- первісна вартість					
5.2	- залишкова вартість					
6	Інші надходження (безповоротна фінансова допомога)					
6.1	- дотація з місцевого бюджету на покриття збитків					
6.2	- субвенція з місцевого та державного бюджету					
6.3	- інші джерела					

Використання інформаційних технологій

Таблиця 19

№		Так/Ні	Назви програмних продуктів (якщо відповідь «так»)
1	Для бухгалтерського обліку		
2	Для обліку абонентів		
3	Для управління насосним обладнанням і контролю електроспоживання		
4	Для пошуку поривів на мережах		
5	Інше		

ПОРЯДОК ВИВЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЩОДО РОЗВИТКУ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА САНІТАРІЇ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Мета опитування: опитування проводиться для визначення потреб мешканців об'єднаної громади у розвитку централізованого водопостачання, а також з метою залучення населення з різних населених пунктів до процесу прийняття рішень у новій об'єднаній громаді.

Формування вибіркової сукупності: гніздова (тобто мають бути опитані голови обраних домогосподарств віком від 15 років).

Основні етапи проведення опитування:

1. Визначити кількість дворів, в яких необхідно провести опитування
2. Сформувати список дворів (з адресами), в яких буде проведено опитування
3. Визначити, хто буде проводити опитування (тобто стане «інтерв'юером»)
4. Провести опитування
5. Ввести заповнені анкети у форму/програму для обробки даних

Для того, щоб врахувати думку мешканців громади незалежно від їх адреси проживання та отримання достовірних даних під час опитування невеликої кількості домогосподарств (усього 10–15 % від загальної кількості дворів), необхідно визначити список дворів, в яких має бути проведено опитування, за певними критеріями (тобто зробити вибірку). Тому для складання списку дворів, у яких необхідно провести опитування, будемо використовувати «метод випадкового вибору формування вибіркової сукупності». Однак у тих випадках, коли у населеному пункті проживає мала кількість домогосподарств, необхідно опитати їх усіх.

Залежно від фактичної кількості домогосподарств, які проживають у населеному пункті, можна зробити повне або часткове опитування.

Параметри формування вибіркової сукупності для проведення опитування

Таблиця 1

№	Кількість дворів у населеному пункті, од.	Охоплення (формування вибіркової сукупності)	Коментар
1	До 40 дворів	100 %	Необхідно опитати всі домогосподарства
2	40–100 дворів	50 %	Необхідно опитати кожне друге домогосподарство
3	100–200 дворів	25 %	Необхідно опитати кожне четверте домогосподарство
4	200–500 дворів	20 %	Необхідно опитати кожне п'яте домогосподарство
5	Більше 500 дворів	10 %	Необхідно опитати кожне десяте домогосподарство

Крок 1. Заповнюємо таблицю, визначаємо кількість дворів (домогосподарств), в яких необхідно провести опитування, та нумеруємо анкети:

*10 % від 650 дворів = 65 дворів
Нумерація анкет від 1 до 65*

*20 % від 230 дворів = 46 дворів
Нумерація анкет від 1 до 46*

*25 % від 120 дворів = 30 дворів
Нумерація анкет від 1 до 30*

**Визначення кількості дворів,
в яких необхідно провести опитування громадської думки**

Таблиця 2

№	Населені пункти, які входять до складу об'єднаної територіальної громади	Кількість населення, осіб	Кількість дворів, од.	Кількість дворів для проведення опитування	
				% охоплення	од.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
	Усього				

Крок 2. Проводимо зустріч із членами робочої групи, під час якої необхідно провести наступні дії.

2.1. Пояснення завдання опитування

2.2. Складання списку дворів (домогосподарств) для опитування

- Список має містити усі двори кожного населеного пункту з адресами.
Якщо формуємо список, до якого необхідно включити кожен десятий двір, то для цього визначаємо першу адресу двору, з якого будемо включати двори до списку опитування (тобто «випадкову початкову точку»). Людина, яка прийшла остання на засідання, має назвати число від 1 до 10, і саме з адреси, яка записана під цим номером, необхідно включати кожен десятий двір до списку опитування.
- формування списку дворів варто починати з «випадкової початкової точки» та з використанням кроку 10, наприклад:

випадкове число – 3, крок – 10

*до списку включаємо кожну 10 адресу, починаючи з номера «3» (тобто 3, 13, 23, 33 ...)
кількість адрес у списку має становити 10 % від загальної кількості дворів.*

2.3. Визначення відповідальних осіб, які будуть проводити опитування в громаді, тобто «інтерв'юерів»

«Інтерв'юерами» можуть бути депутати сільської/селищної ради, голови вуличних комітетів, члени громадських організацій або поштарі. Головне, щоб вони добре орієнтувалися в адресах домогосподарств та, за необхідності, могли пояснити питання анкети. Загальна кількість «інтерв'юерів» може визначитись із розрахунку 10–15 адрес на одного інтерв'юера або за територіальним розміщенням домогосподарств – у межах пішохідної доступності (наприклад, для проведення опитування у 65 дворах можна залучити 6 інтерв'юерів – по 10–12 адрес на кожного).

2.4. Визначення періоду проведення опитування

Розподіляємо обрані адреси серед «інтерв'юерів» та визначаємо період проведення опитування: упродовж тижня, але не пізніше визначеної дати.

2.5. Пояснення деяких особливостей проведення опитування

- За визначеною адресою «інтерв'юер» має віддати голові домогосподарства опитувальний лист (анкету) та почекати, поки він її заповнить та поверне «інтерв'юеру».
- Головою домогосподарства варто вважати людину, яка приймає рішення в родині щодо витрачання сімейного бюджету на капітальне будівництво. Якщо за обраною адресою голова домогосподарства відсутній (або взагалі ніхто не мешкає), необхідно опитати голову наступного домогосподарства (двору).

За необхідності, можна прокоментувати деякі запитання:

Якщо на запитання «4.1. Чи згодні Ви співфінансувати частину витрат на будівництво нового сучасного водогону у розмірі до 3,0 тис. грн?» необхідно дати таке пояснення: під час будівництва аналогічних мереж у сільських громадах кожне домогосподарство вкладало від 3 до 5 тис. грн. Вартість внесків буде визначено лише після розроблення проектно-кошторисної документації та визначення кількості домогосподарств, які погодяться на під'єднання до мереж централізованого водопостачання. Можна також зауважити, що внесок з домогосподарства можна розподілити на частини.

Під час пояснення запитання «4.2. Чи згодні Ви щомісячно сплачувати тариф на питну воду у розмірі до 20 грн за куб. м?» необхідно вказати або вже діючий тариф на послугу централізованого водопостачання, або орієнтовний його розмір (для локальних операторів водопостачання розмір тарифу коливається від 10 до 20 грн за куб. м).

Крок 3. Проведення опитування

- За визначеною адресою «інтерв'юер» має віддати голові домогосподарства анкету для заповнення.
- Якщо під час заповнення анкет будуть коментарі, пропозиції або зауваження, то їх необхідно записати та оголосити на наступній зустрічі членів робочої групи.
- Опитувальний лист (анкета) додається.

Крок 4. Проведення другої зустрічі з членами робочої групи

Після проведення опитування необхідно провести розширене засідання робочої групи з «інтерв'юерами», під час якого потрібно буде обговорити попередні результати опитування, а саме:

- загальне ставлення громади до розвитку централізованого водопостачання та водовідведення;
- готовність співфінансувати будівництво водогону;
- пропозиції, з яких вулиць краще починати будівництво водогону;
- інші питання та проблеми, які виникали під час проведення опитування.

По завершенню складається протокол засідання із узагальненими попередніми висновками та списками присутніх осіб.

Крок 5. Введення відповіді у форму для обробки даних

Для отримання кількісних результатів опитування громадської думки кожен анкету необхідно внести у спеціальну онлайн-форму (партнери DESPRO отримують логін та пароль для внесення даних), або у таблицю Excel чи спеціалізований програмний продукт для обробки даних.

АНКЕТА

для вивчення громадської думки щодо розвитку централізованого водопостачання

Дане опитування проводиться для визначення реального попиту мешканців об'єднаної територіальної громади на послуги централізованого водопостачання. Інформація буде використовуватися в узагальненому вигляді.

Будь ласка, дайте відповіді на наступні запитання.

1. Яким чином ви отримуєте питну воду для власного споживання та приготування їжі?

Можливо декілька варіантів відповідей

	Варіант відповіді	Постійно	Іноді	Ніколи
1.1	З водогону, який проведений до мого будинку			
1.2	Набираю у власній криниці або свердловині			
1.3	Приводжу джерельну воду (набираю з природного джерела)			
1.4	Купую привозну воду (або у бутлях)			
1.5	Свій варіант:			

2. Якщо Ви використовуєте питну воду із водогону:

- 2.1 Чи відчували ви брак (нестачу) води?
- так, постійно
 - так, іноді
 - ні
 - затрудняюсь відповісти
- 2.2 Чи задовольняє вона вас своєю якістю (чистотою, безпекою, смаком)?
- так
 - ні
 - затрудняюсь відповісти (якось не замислювався над цим)
- 2.3 Де у Вас встановлено вузол обліку води (лічильник)?
- лічильник не встановлено
 - лічильник встановлено у домі
 - лічильник встановлено у оглядовій ямі на власному подвір'ї
 - лічильник винесено у оглядову яму за межами подвір'я

3. Якщо Ви використовуєте питну воду із власної криниці (свердловини):

- 3.1 Чи відчували ви брак (нестачу) води?
- так, постійно
 - так, іноді
 - ні
 - затрудняюсь відповісти
- 3.2 Чи задовольняє вона вас своєю якістю (чистотою, безпекою, смаком)?
- так
 - ні
 - затрудняюсь відповісти (якось не замислювався над цим)
- 3.3 Чи використовуєте ви додаткове електричне обладнання (насос) для підкачування води?
- так
 - ні

4. Якщо ви ще не отримуєте воду із водогону, то як ви вважаєте, чи необхідно постачати питну воду централізованим засобом (через водогони) у вашому населеному пункті?

- так, дуже потрібно
- так, можливо
- ні
- затрудняюся відповісти

Якщо ви відповіли «так» на попереднє запитання:

4.1. Чи згодні Ви співфінансувати частину витрат на будівництво нового сучасного водогону в розмірі до 3,0 тис. грн?

- ні, не згоден, це дуже велика сума
- можливо, якщо буде надана розстрочка
- так, згоден
- затрудняюся відповісти

4.2. Чи згодні Ви щомісячно сплачувати тариф на питну воду у розмірі до 20,0 грн за куб. м?

- ні, не згоден, це дорого
- так, згоден
- затрудняюся відповісти

5. Чи відомо Вам, що діюче законодавство забороняє надавати воду без належного її обліку, який має бути забезпечений власниками домогосподарств?

- так
- ні

6. Чи згодні Ви з тим, що систему централізованого водопостачання необхідно будувати одночасно із централізованим водовідведенням? (можливо декілька варіантів відповідей)

- так, згоден, це значно покращить екологію
- так, згоден, це набагато спростить ведення господарства
- ні, не згоден
- важко відповісти
- свій варіант: _____

Інформація про Ваше домогосподарство:

Кількість осіб, які постійно проживають у домогосподарстві: _____ осіб

Кількість ВРХ (великої рогатої худоби) _____ та свиней _____, яку Ви тримаєте (середня кількість за рік)

Інформація про опитаного голову домогосподарства:

Вік: до 35 років від 36 до 45 років від 46 до 55 років
 від 56 до 65 років старше за 66 років

Стать: чоловік жінка

Адреса домогосподарства: с. (сел.) _____ вул. _____ буд. _____

Контактний телефон (за згодою): _____

Дата проведення опитування:	ПІБ особи, яка здійснювала опитування:
-----------------------------	--

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ АНАЛІТИЧНИХ ЗВІТІВ І ПРОГРАМ

1. Вказувати дату та джерела інформації

Наприклад:

- Інформація станом на 01.04.2015 року.
- Статистичний щорічник _____ області за 2009–2014 рр., експрес-інформація Головного управління статистики у 2014 році.
- Відповідно до листа державного управління охорони навколишнього природного середовища в _____ області № ХХ від ХХ.ХХ.2015 на запит _____
- <http://www.geoinf.kiev.ua>. Державне НВП «Державний інформаційний геологічний фонд України». Перелік спеціальних дозволів на користування надрами, виданих 01.02.2012.

2. Уникати використання специфічної абрєвіатури та додавати «список скорочень»

Наприклад:

ОСН – органи самоорганізації населення

ОТГ – об'єднана територіальна громада

НГО – недержавні громадські організації

СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив

ЦНАП – центр надання адміністративних послуг

АП – адміністративні послуги

ЗМІ – засоби масової інформації

3. Уникати висновків, які суперечать чинному законодавству

Наприклад: «Неефективне використання бюджетних коштів на охорону здоров'я; 86 % бюджетних коштів, що виділяється на охорону здоров'я, йде на утримання медичних закладів та оплату лікарів».

Коментар: порядок використання бюджетних коштів на охорону здоров'я регламентується законодавчо (у т. ч. Бюджетним кодексом України та постановами Міністерства фінансів України)

4. Не виявляти власне ставлення до того чи іншого явища та не давати рекомендацій

Наприклад: «Наведені результати опитування свідчать про те, що сукупність інформаційних потреб цільової групи проекту є достатньо строкатою. Разом з цим певне підтвердження отримує висновок, зроблений під час розгляду запитання 4 вищеподаної анкети. Видається, що потреби, означені нами як «освіта та наука», «загальні питання» та певною мірою «громадянські організації ЄС», виникають у зв'язку з діяльністю закладів освіти (написання рефератів, курсових і дипломних робіт, навчання та стажування за кордоном тощо). Їх сумарний вплив додає аргументів на користь висловленої раніше тези про перспективність партнерства із закладами освіти».

Коментар: у звіті необхідно зазначити, яка кількість респондентів дала відповідь на конкретне запитання, показати виявлену тенденцію або взаємозв'язок з іншими питаннями, а не показувати/нав'язувати власну думку щодо перспективності чи неперспективності подальших дій. Перспективність розвитку окремих напрямів повинна визначити робоча група та у подальшому відобразити під час формулювання цілей/завдань розвитку.

5. Рівномірно приділяти увагу кожному розділу звіту

- Намагатися подавати інформацію за кожним розділом у рівних обсягах, а не таким чином:
 - історична довідка про територію – 5 сторінок;
 - надання житлово-комунальних послуг – 1 сторінка.
- Актуальну, пізнавальну, але велику за обсягом інформацію та великі таблиці необхідно виносити у додатки.
- Бажано у межах одного документа дотримуватися єдиного рівня деталізації.

6. Наприкінці аналітичної частини сформулювати основні результати у вигляді тез:

Основні результати аналізу та досліджень:

- стабільні демографічні показники (за 10 років наявне населення скоротилося на 4 %);
- у 60% взятих проб колодязної води є відхилення від норми за мікробіологічними показниками;
- як в особистих домогосподарствах населення, так і багатьох закладах соціальної сфери в якості системи водовідведення використовуються вигрібні ями (септиками об лаштовані лише навчальні заклади);
- у декількох громадах ФАПи та заклади культури незабезпечені жодним видом водопостачання та водовідведення.

**РОЗРОБКА ГАЛУЗЕВИХ СТРАТЕГІЙ ТА ПРОГРАМ ВОДОПОСТАЧАННЯ,
ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТА САНІТАРІЇ
В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ:
МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

Відповідальний за випуск: О. Койнов
Редагування: М. Заславська
Макет-дизайн: А. Дубовик

Підписано до друку 07.08.2019. Формат 60×90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Тип Невтон. Друк офсет. Ум. друк. арк. 7,76.
Наклад прим. 200. Зам. No 00495

Виготовлено з готових редагованих макетів у друкарні
«ФОРМАНДИБА Т. П.» Адреса: м. Бровари, бул. Незалежності, 16.
Тел.: (067) 231-02-86, (099) 120-25-24, (099) 912-31-22.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК No5263 від 20.12 2016 р.

Видано на замовлення
Проекту міжнародної технічної допомоги
«Швейцарсько-український проект
«Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO

тел.: (044) 270 55 21 (27)
факс: (044) 279 67 27
www.despro.org.ua